

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง "การศึกษาเชิงวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาเพื่ออาชีพ ในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" ผู้วิจัยได้ศึกษาและประมวลวรรณคดีและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเรียบเรียงไว้เป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

1.1 การศึกษาเพื่ออาชีพ

1.1.1 ความหมายของการศึกษาเพื่องานอาชีพ

1.1.2 เป้าหมายและจุดประสงค์ของการศึกษาเพื่ออาชีพ

1.1.3 ความแตกต่างระหว่างการศึกษาเพื่ออาชีพกับอาชีวศึกษา

1.2 วิชาสังคมศึกษาและหนังสือเรียน

1.2.1 ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของวิชาสังคมศึกษา

1.2.2 ความหมายของหนังสือเรียน

1.2.3 บทบาทและความสำคัญของหนังสือเรียน

1.2.4 ลักษณะของหนังสือเรียนที่ดี

1.2.5 การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือเรียน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยในประเทศ

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

1.1 การศึกษาเพื่ออาชีพ

1.1.1 ความหมายของการศึกษาเพื่ออาชีพ

นักการศึกษาและนักวิชาการได้นิยามความหมายของการศึกษาเพื่ออาชีพไว้

ต่าง ๆ กัน พอสรุปได้ดังนี้

চার্জ ৰূবস্কৰি (আংইন সাৰোষ ৰূবস্কৰি লেকেচৰ 2521 : 7)

ได้ให้ความหมายของการศึกษาเพื่องานอาชีพไว้ว่า "การศึกษาเพื่องานอาชีพ หมายถึง การศึกษาที่เตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะประกอบอาชีพได้ทั้งที่เป็นอาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง ทั้งในส่วนที่ต้องใช้ความรู้พื้นฐานและทักษะอย่างง่าย ๆ และสลับซับซ้อนตามความต้องการของผู้เรียน"

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2527 : 25) ได้ให้ความหมายของการศึกษาเพื่องานอาชีพไว้ดังต่อไปนี้

การศึกษาเพื่องานอาชีพ คือ การรู้จักวางแผนการดำเนินชีวิตและการเลือกตัดสินใจในด้านการเรียนเพื่อประกอบอาชีพในอนาคตของบุคคล โดยปกติแล้วทางดำเนินชีวิตและอาชีพที่เหมาะสม ย่อมทำให้บุคคลมีความพึงพอใจและเป็นสุขกับชีวิตของการทำงานในอนาคตของเขา วิธีที่จะช่วยให้การตัดสินใจของบุคคลเป็นไปได้อย่างถูกต้องนั้น จำเป็นต้องเริ่มให้ความรู้ตั้งแต่เล็ก ๆ ให้นักเรียนมีโอกาสได้รู้จักโลกของอาชีพให้กว้างและมีความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ในการให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ นั้น ควรเริ่มดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการหัดให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง และหัดให้เด็กพิจารณาถึงความสามารถ ทักษะ และจุดเด่นต่าง ๆ ของตัวเองทีละน้อยทีละน้อย

วันิตา แดงสุภา (2525 : 1) ได้เสนอความคิดเห็นในเรื่องนี้ว่า

การศึกษาเพื่องานอาชีพ หมายถึง การให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียน เพื่อให้เกิดความกระจำจึ้งเกี่ยวกับอาชีพที่มีอยู่ พร้อมทั้งหลักการในการพิจารณาตัดสินใจเลือกทางศึกษาต่อหรือฝึกอบรมให้พร้อมที่จะเข้าสู่อาชีพ การศึกษาเพื่อพิจารณาเลือกแนวอาชีพนี้หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การพัฒนาตนเองของบุคคล เกี่ยวกับตนเองให้มั่นคงยิ่งขึ้นโดยทำให้นักเรียนยอมรับสภาพพอใจในความถนัด และคุณสมบัติอื่น ๆ ที่ตนมี รวมถึงผลประโยชน์ที่จะบังเกิดขึ้นจากการกระทำของตนแก่สังคมและส่วนรวมด้วย

นิพนธ์ ไทยพานิช (2527 : 25) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของการศึกษาเพื่องานอาชีพไว้ว่า

การจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและอาชีพนั้น จะประกอบด้วยภาระแนะแนวและการจัดบุคลากรทางด้านการเรียนการสอน เพื่อจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการสร้างสรรค์ให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดเกี่ยวกับอาชีพที่พึงปรารถนาในอนาคต บุคลากรดังกล่าวนี้ มีความสัมพันธ์กันกับการจัดการเรียนการสอน การแนะแนวและประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตจริงในสังคมและโลกแห่งการทำงานอาชีพ โดยจัดดำเนินการให้เกิดการบูรณาการระหว่างความคิดรวบยอดของการพัฒนาเพื่อชีวิตและอาชีพกับในทุกส่วนของโรงเรียนและจะต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนด้วย

โปรแกรมการศึกษาเพื่องานอาชีพจะเริ่มพัฒนาความตระหนักในโลกแห่งการทำงาน
 ในชั้นประถมศึกษา การสำรวจอาชีพในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และการเตรียมการ
 เพื่ออาชีพในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ซิดนีย์ พี มาร์แลนด์ จูเนียร์ (Sidney P. Marland, Jr.

1974 : 105 - 106) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการศึกษาเพื่ออาชีพไว้ ดังนี้

การศึกษาเพื่ออาชีพ คือ ยุทธวิธีทางการสอน มีจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงผลทางวิชา
 การศึกษาขยายโลกของวิชาการไปสู่โลกของอาชีพ ขอบเขตของการศึกษาเพื่ออาชีพ
 รวมถึงประสบการณ์ทางการศึกษาซึ่งเริ่มตั้งแต่วัยเด็กต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิตของการ
 ทำงาน โปรแกรมการศึกษาเพื่ออาชีพที่สมบูรณ์ประกอบด้วย ความตระหนักในตนเองและ
 โลกของอาชีพ การรู้จักอาชีพอย่างกว้างขวาง ในความหมายที่ลึกซึ้งกว่านั้นยังหมายถึง
 การเลือก การสำรวจ กลุ่มอาชีพ การเข้าใจระบบเศรษฐกิจซึ่งอาชีพนั้นเกี่ยวข้องอยู่
 และการจัดวางตัวนักเรียนทุกคน

เอ็ดวิน เฮอร์ (Edwin Herr อ้างถึงใน Sidney P. Marland, Jr. 1974 : 90-91) ได้สรุปความหมายของการศึกษาเพื่องานอาชีพไว้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. เป็นความพยายามที่จะลดการแบ่งแยกระหว่างการศึกษาด้าน
 วิชาการและการศึกษาด้านอาชีพ
2. เป็นวิชาที่มีการดำเนินการในทุกระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล
 จนถึงระดับอุดมศึกษา
3. เป็นกระบวนการที่ให้ความมั่นใจได้ว่าทุกคนที่สำเร็จการศึกษา
 ไม่ว่าจะระดับใดจะมีทักษะสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างใดอย่างหนึ่งได้
4. เป็นการให้ความสำคัญที่จะช่วยอำนวยความสะดวกเรื่อง การตัด
 สิ้นใจเลือกอาชีพ เพื่อที่ว่า การเตรียมตัวสำหรับอาชีพและการแสวงหาทักษะขั้นพื้นฐานทางวิชาการ
 จะสามารถดำเนินไปพร้อมกับการพัฒนาด้านอื่นที่ตนชอบและมีความถนัด
5. เป็นวิถีทางที่ช่วยให้การศึกษาเป็นประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่
6. เป็นรูปแบบที่จะจัดการศึกษาระบบเปิด เพื่อให้ผู้ที่มีความจำเป็น
 ส่วนตัวหรือมีความจำเป็นต้องออกจากระบบโรงเรียนกลางคืน ตลอดจนผู้ใหญ่ที่จบการศึกษาไปแล้ว
 สามารถกลับ เข้าศึกษาต่อ ได้อีก
7. เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ
 การศึกษาทุกฝ่าย ทั้งจากโรงเรียน โรงงานอุตสาหกรรมและชุมชน

8. เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีและวัสดุการศึกษาใหม่ ๆ
9. เป็นรูปแบบการศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคน

สรุปการศึกษาเพื่ออาชีพเป็นการศึกษาที่ผสมผสานทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ เตรียมให้ผู้เรียนพร้อมที่จะประกอบอาชีพ โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในตนเอง เข้าใจโลกของงานอาชีพ มีโอกาสสำรวจอาชีพอย่างกว้างขวาง และมีการเตรียมทักษะในการหางาน การทำงาน การตัดสินใจเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความพอใจ และโอกาสทางอาชีพ เข้าใจสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน มีความรู้เรื่องตลาดแรงงาน แหล่งข้อมูลด้านอาชีพ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการประกอบอาชีพ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตทุกประเภท รวมทั้งมีคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อการทำงานเพื่อประสบความสำเร็จในงานอาชีพในอนาคต การศึกษาเพื่ออาชีพเป็นการศึกษาที่เริ่มต้นตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา

1.1.2 เป้าหมายและจุดประสงค์ของการศึกษาเพื่ออาชีพ

นักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับ เป้าหมายและจุดประสงค์ของการศึกษาเพื่ออาชีพไว้ ดังต่อไปนี้

จอห์น ยู ไมเคิลลิส (John U. Michaelis 1980 : 232-233)

ได้สรุปเป้าหมายของการศึกษาเพื่ออาชีพไว้ 6 ข้อดังนี้

1. เพื่อพัฒนาทัศนคติในเชิงบวก(Positive self concept) ทักษะในการประเมินตนเอง (Self-evaluation skills) และเพื่อให้มีความตระหนักถึงความสนใจ ความถนัด และค่านิยมของบุคคล
2. เพื่อพัฒนาถึงความเข้าใจในโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจในสังคมของเราเอง และตระหนักในอาชีพต่าง ๆ ว่า ต่างก็มีความสำคัญต่อความอยู่ดีกินดีของแต่ละบุคคล และของกลุ่มบุคคล
3. เพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดและใจความสำคัญเกี่ยวกับโลกแห่งการงาน ที่จะทำให้การศึกษาทั่วไป (General education) ของบุคคลมีความสำคัญมากขึ้น ตลอดทั้งเป็นการเพิ่มความตระหนักในอาชีพด้วย
4. เพื่อพัฒนาให้ความเข้าใจเกี่ยวกับงาน ซึ่งประกอบด้วย ขอบเขตของงาน (Realms of work) เวลาว่างและผลตอบแทน
5. เพื่อพัฒนาทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม และมาตรฐานฝีมือในอาชีพให้สูงขึ้น
6. เพื่อพัฒนาทัศนคติที่ดีต่องานประเภทต่าง ๆ และมองเห็นศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2527 : 21) ได้สรุปถึงเป้าหมายของการศึกษาเพื่องานอาชีพ แบ่งออกเป็น 5 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจให้บุคคลมีความสามารถที่จะตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ในการเลือกอาชีพหรือ เปลี่ยนทิศทางการเลือกอาชีพ
2. เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อมของงานอาชีพอื่น ๆ ทุกชนิด
3. มีความสามารถที่จะเข้าใจในงานอาชีพและพัฒนาการทางอาชีพและสร้างทักษะที่จำเป็นในการเข้าสู่งานอาชีพ รวมทั้งประสบความสำเร็จในงานอาชีพนั้น ๆ
4. มีความเข้าใจตนเอง สร้างเป้าหมายทางอาชีพให้สอดคล้องกับความสามารถ ความต้องการ และโอกาสทางอาชีพ
5. มีความสามารถในการสร้างทางเลือกทางอาชีพให้แก่ตนเอง โดยคำนึงถึงพัฒนาการส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทางเลือกนั้น ๆ

ธำรง บัวศรี (อ้างใน สาโรช บัวศรี และคณะ 2521 : 7)

ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการศึกษาเรื่องงานอาชีพไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจและตระหนักในความสำคัญของงานอาชีพ และเห็นความจำเป็นที่จะต้องเลือกอาชีพและประกอบอาชีพในวันข้างหน้า
2. เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าในการทำงานและมีทัศนคติที่ดีต่องานอาชีพทุกชนิด
3. เพื่อสร้างคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการทำงานให้แก่ผู้เรียน เช่น ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา ความเคารพต่อตนเองและผู้อื่น ความอดทน การรับผิดชอบ เป็นต้น
4. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างงานอาชีพกับการศึกษา
5. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องปรับตนเองให้เข้ากับสังคมที่อาศัยอยู่
6. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะ และมีความสามารถประกอบอาชีพในแต่ละขั้นตอนที่ตนเรียนสำเร็จออกไป หรือหากต้องการจะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปก็พร้อมที่จะทำได้

เคนเนท บี ฮอยท์ (Kenneth B. Hoyt 1975 : 31) ได้กล่าวว่า การศึกษาเพื่องานอาชีพมีเป้าหมาย 2 ประการ คือ

1. เพื่อเพิ่มความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการทำงานและความสามารถของแต่ละบุคคล ตลอดจนสามารถนำความเข้าใจเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ
2. เพื่อเพิ่มความเข้าใจให้แก่บุคคลว่า การทำงานนั้น เป็นสิ่งที่มีความหมายอย่างยิ่งในวิถีชีวิต

วรรณภา พรหมบุรณย์ (2528 : 641) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่ออาชีพไว้สรุปได้ดังนี้

1. เด็กจะต้องรู้จักตนเองและประเมินตนเองได้
2. ต้องมีการรับรู้เรื่องอาชีพ ได้มีการสำรวจเรื่องอาชีพอย่าง

กว้างขวาง

3. มีการตัดสินใจเลือกอาชีพ และมีการวางแผนที่ดี
4. มีการฝึกอาชีพและรู้เทคนิคในการพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้า

ในงานอาชีพ

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาและนักวิชาการที่กล่าวถึงเป้าหมาย และจุดประสงค์ของการศึกษาเพื่ออาชีพสามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในตนเอง ยอมรับข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง สามารถสร้างเป้าหมายทางอาชีพให้สอดคล้องกับความสามารถ ความต้องการ และโอกาสทางอาชีพ
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในงานอาชีพ รู้จักลักษณะ ขอบข่าย และสิ่งแวดล้อมของงาน
3. เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นความสำคัญของการทำงาน และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตทุกประเภท
4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในยุคปัจจุบันได้
5. เพื่อสร้างคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการทำงานให้แก่ผู้เรียน เช่น ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา เป็นต้น
6. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการประกอบอาชีพ
7. เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะและมีความสามารถประกอบอาชีพในแต่ละขั้นที่ตนเองเรียนสำเร็จ
8. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับความสามารถ บุคลิกภาพและความต้องการของตลาดแรงงาน

1.1.3 ความแตกต่างระหว่างการศึกษาเพื่ออาชีพกับอาชีวศึกษา

เซอร์ลีย์ โบล์ นิล (Sherley Boes Neil 1977 : 7)

ได้อธิบายถึงข้อแตกต่างระหว่าง "อาชีวศึกษา" กับ "การศึกษาเพื่ออาชีพ" ไว้ดังนี้

อาชีวศึกษาเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่ออาชีพ แต่มิใช่เป็นส่วนที่จะครอบคลุมหรือใช้ได้กับผู้เรียนทุกคน และทุกระดับชั้นเรียน โปรแกรมอาชีวศึกษาอาจเสริมเข้ามาในหลักสูตร และจัดสอนเป็นชั้นหนึ่งต่างหากได้ แต่การศึกษาเพื่ออาชีพไม่อาจทำเช่นนั้นได้ การศึกษาเพื่ออาชีพจะต้องผสมกลมกลืนเข้าไปในทุกรายวิชา เมื่อเห็นเหมาะสมที่จะสอดแทรกความคิดในเรื่องนี้ เป็นภาระหน้าที่ของครู อาจารย์ แต่ละท่านที่จะสอนการศึกษาเพื่ออาชีพแก่ผู้เรียนทุกคนให้รู้เกี่ยวกับงาน และรู้จักจัดประมาณตนเองเพื่อความเหมาะสมแก่งานอาชีพได้อย่างไร สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องทำในขณะที่เดียวกันกับที่ครูสอนอ่าน เขียน คำนวณ อักษรศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และบรรดาวิชาการศึกษาต่าง ๆ หรือทักษะเฉพาะทางด้านอาชีพ

ข้อแตกต่างของการศึกษาเพื่องานอาชีพและอาชีวศึกษาพอจะสรุปตามความคิดเห็นของ รูเพอร์ต เอ็น ฮีแวนส์ และ เอ็ดวิน แอล เฮอร์ (Rupert N. Evans and Edwin L. Herr 1978 : 195) ได้ดังนี้

1. การศึกษาเพื่องานอาชีพถูกออกแบบเพื่อการบริการให้แก่คนทุกคน ในทางตรงกันข้ามอาชีวศึกษามักจะบริการสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีความสามารถทางสมองดีและมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี
2. ความแตกต่างเพื่องานอาชีพและอาชีวศึกษา จะเห็นได้ชัดในด้านการบริการ สำหรับบุคคลที่มีอายุน้อยที่สุดเท่านั้น การศึกษาเพื่องานอาชีพจะเริ่มเรียนในวัยเด็กขั้นต้น (Early childhood) แต่อาชีวศึกษาโดยปกติจะเริ่ม เมื่อเด็กอายุประมาณ 16 ปี แต่ก็มีบางรายที่เริ่มเมื่ออายุต่ำกว่า 14 ปี
3. อาชีวศึกษาโดยปกติจะเปิดสอนโปรแกรมที่เหมาะสมกับผู้ชาย แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง คือ ผู้หญิงจะเรียนทางด้านธุรกิจศึกษา (Business education) ทางด้านสุขภาพอนามัย (Health occupation) และทางด้านคหกรรมศาสตร์ ส่วนนักเรียนชายจะเรียนเกี่ยวกับการเกษตร การค้าและอุตสาหกรรม
4. การศึกษาเพื่องานอาชีพ จะเป็นการเตรียมนักเรียนสำหรับงานทั้งที่มีรายได้และไม่มีรายได้ เช่น งานบ้านและงานอาสาสมัครต่าง ๆ แต่อาชีวศึกษาจะเตรียมทางด้านอาชีพที่มีรายได้เท่านั้น
5. การศึกษาเพื่องานอาชีพจะมีกระบวนการสร้างทักษะเกี่ยวกับการงานครบถ้วนสมบูรณ์ เช่น ทักษะในการหางาน ทักษะการประเมินงานและตนเอง และความรู้เกี่ยวกับว่างานนั้น ๆ จะดำเนินการและจัดการอย่างไร

นอกจากนี้ ซิดนีย์ พี มาร์แลนด์ จูเนียร์ (Sidney P. Marland, Jr. 1978 : 299) ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างการศึกษาเพื่องานอาชีพและอาชีวศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. อาชีวศึกษาเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการศึกษาแบบ "การศึกษาเพื่องานอาชีพ" เท่านั้น เมื่อถึงจังหวะและขั้นตอนที่จะต้องฝึกเพื่อหาความรู้ ความชำนาญ ในอาชีพที่สนใจ แต่ "การศึกษาเพื่องานอาชีพ" ก็น่าจะกว้างขวางกว่านั้นมาก กล่าวคือ เป็นการเตรียมชีวิตให้พร้อมทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพโดยละเอียดลึกซึ้ง นับแต่เริ่มเข้ารับการศึกษาระดับต้น

2. อาชีวศึกษาเลือกจากโปรแกรมสอนและฝึกงานเฉพาะอาชีพใด อาชีพหนึ่งเท่านั้น เพื่อออกมาประกอบอาชีพในสายนั้น เป็นการกำหนดผู้เรียนโดยแน่ชัดในเส้นทางที่จัดไว้ให้ ส่วนการศึกษาเพื่องานอาชีพนั้น จะจัดเตรียมในลักษณะที่ผู้เรียนสำรวจความสนใจ และความถนัดของตน และเลือก "กลุ่มอาชีพ" ที่ตนคิดว่าสอดคล้องกับความถนัดและความสนใจ ในที่สุดจึงจะตัดสินใจเลือกขั้นสุดท้ายว่า ประสงค์จะออกไปประกอบอาชีพที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน หรือในแขนงที่ใกล้เคียงกันได้ในอนาคตเมื่อต้องการจะเปลี่ยนงาน จึงมิใช่เป็นการศึกษาที่กำหนดเส้นทางเดียวตายตัวเท่ากับ เป็นการเตรียมชีวิตในอนาคตให้แก่ผู้เรียนที่จะสามารถปรับให้เหมาะสม เพื่อสนองความต้องการของตนเองได้ กล่าวโดยสรุปอีกนัยหนึ่งก็คือ อาชีวศึกษาเป็นการเตรียมบุคคลเพื่องานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น ส่วนการศึกษาเพื่ออาชีพนั้น เป็นการเตรียมให้บุคคลมีความรู้และรู้จักที่จะเลือกงานให้ตรงกับความถนัด ความสามารถของตน ทั้งสามารถใช้ความรู้ที่ให้เกิดประโยชน์ได้ตลอดชีวิต

3. อาชีวศึกษาอาจจะจัดเป็นกรณีพิเศษสำหรับบุคคลบางประเภทที่มีสติปัญญา ความสามารถระดับหนึ่ง เช่น ผู้ที่ไม่สามารถศึกษาต่อในชั้นอุดมศึกษา เป็นต้น แต่การศึกษาเพื่องานอาชีพเป็นการจัดการศึกษาให้แก่ทุกคน ทุกระดับโดยทั่วถึงกัน เพื่อสนองความต้องการของทุกคน โดยไม่คำนึงถึงขีดชั้นความสามารถทางวิชาการ หรือทางสติปัญญา เพราะไม่ว่าระดับความสามารถทางวิชาการหรือทางสติปัญญาจะสูงต่ำมากน้อยอย่างไร ต่างล้วนต้องลงเอยด้วยการออกไปประกอบอาชีพการงานอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยกันทั้งสิ้น การศึกษาเพื่องานอาชีพจึงเป็นโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลทุกคน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้จะพบว่า แม้การศึกษาเพื่ออาชีพและอาชีวศึกษาจะเป็นแนวคิดทางการศึกษาที่จะให้ความรู้ทางด้านอาชีพแก่ผู้เรียน แต่ก็มีข้อแตกต่างกันในบางประการดังนี้

1. การศึกษาเพื่ออาชีพจะมีการเรียนการสอนตั้งแต่บุคคลเข้าสู่โรงเรียนและดำเนินไปตลอดชีวิต แต่อาชีพศึกษาจะมีการเรียนการสอนแก่บุคคลที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. การศึกษาเพื่ออาชีพเป็นการจัดไว้สำหรับบุคคลทุกคน แต่อาชีพศึกษาเป็นการศึกษาที่จัดไว้ให้บุคคลที่ไม่สามารถศึกษาต่อในสายสามัญ
3. การศึกษาเพื่ออาชีพเป็นการศึกษาที่จะต้องบูรณาการเข้าไปในทุกสาขาวิชา ส่วนอาชีพศึกษาจะฝึกผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพสาขาใดสาขาหนึ่งเท่านั้น

1.2 วิชาสังคมศึกษาและหนังสือเรียน

1.2.1 ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของวิชาสังคมศึกษา

นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาไว้ต่าง ๆ กัน สรุปได้ดังนี้

มัวร์รี่ พี มอฟแฟตต์ (Mourie P. Moffatt 1963 : 10)

กล่าวว่า "วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ช่วยให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นในการเสริมสร้างค่านิยมขั้นพื้นฐาน อุปนิสัยที่ดีงาม ทักษะที่เป็นที่ยอมรับ และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการเป็นพลเมืองดี"

เซอร์ลีย์ เอส เองเกิล (Shirley S. Engle 1964 : 29-30)

ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า "เป้าหมายของวิชาสังคมศึกษาไม่ได้อยู่ที่ข้อเท็จจริง แต่อยู่ที่ลักษณะพลเมืองดีและพลเมืองดีจะต้องเป็นผู้ที่มีข้อเท็จจริงอยู่ในเกณฑ์ของเขา"

เอ็ดวิน เฟนตัน (Edwin Fenton 1966 : 63) ได้กล่าวว่า

"สังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต การสอนจึงไม่ควรเน้นแต่ด้านวิชาการเท่านั้น ต้องมีการฝึกฝนถ่ายทอดความเป็นพลเมืองดีด้วย"

จรรยา คุณมี (2520 : 28-29) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดหลักสูตรสังคมศึกษาดังต่อไปนี้

1. ให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมและทางกายภาพของมนุษย์
2. ให้ผู้เรียนมีเจตคติและพฤติกรรมดีทั้งประสงค์ของสังคมและของประเทศชาติ
3. ให้ผู้เรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

จอห์น ยู ไมเคิลลิส (John U. Michaelis 1978 : 12-13)

ได้กล่าวถึงเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษา ซึ่งสรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักหน้าที่ของความเป็นพลเมืองดี
2. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจในความสัมพันธ์ของมนุษย์
3. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีกระบวนการของความคิดในแง่การตัดสินใจ การสืบสอบ และการพิจารณาว่าสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดดีงาม
4. เพื่อพัฒนาและฝึกฝนผู้เรียนให้มีทักษะการทำงานด้วยตนเองและการทำงานเป็นกลุ่ม

นันทวัล ทศวัฒน์ (2522 : 8) ได้กล่าวว่า "วิชาสังคมศึกษาเป็นเป้าหมายในการสนองความต้องการของสังคม โดยการฝึกสมาชิกของสังคมให้เป็นผู้คิด เป็นทำเป็น และแก้ปัญหาของสังคมได้อย่างมีเหตุผล"

นาคยา กัทรแสงไทย (2525 : 42-45) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาสรุปได้ว่า

1. ความรู้ (Knowledge) คือ การแสวงหาและทำความเข้าใจในสาระต่าง ๆ ของข้อมูลและแนวคิด ซึ่งรูปแบบที่สำคัญของข้อมูลที่ศึกษาในวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วยข้อเท็จจริง (Fact) ความคิดรวบยอด (Concept) ข้อสรุป (Generalization) และทฤษฎี (Theory)
2. ทักษะ (Skill) หมายถึง พัฒนาการด้านความสามารถเฉพาะอย่างเพื่อให้สามารถใช้ความรู้ที่แสวงหามาได้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งทักษะที่สำคัญในวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วยทักษะด้านการคิด ทักษะทางวิชาการ และทักษะทางสังคม
3. เจตคติ (Attitude) หมายถึง การแสวงหาพัฒนาการและการยอมรับในความเชื่อ ความสนใจ และจุดหมายปลายทางของชีวิตเฉพาะอย่างได้
4. ค่านิยม (Value) หมายถึง การแสวงหาข้อตกลงร่วมกันที่จะใช้ยึดมั่น สำหรับการกระทำที่เหมาะสม ซึ่งค่านิยมที่สำคัญในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ ค่านิยมร่วมในสังคม ประชาธิปไตย การมีความรับผิดชอบและเป็นมิตรที่ดีต่อผู้อื่น

สิริวรรณ ศรีพหล (2525 : 5-6) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษาจากการพิจารณาความหมายของสังคมศึกษาไว้ 3 ประการ คือ

1. ถ้าสังคมศึกษา คือ การถ่ายทอดความเป็นพลเมืองดีแล้ว เป้าหมายของวิชานี้ก็คือ การสอนให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคม ซึ่งให้เห็นรูปแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม สอนให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมของสังคม สอนให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวิธีการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม และท้ายที่สุดให้รู้จักความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

2. ถ้าเชื่อว่าสังคมศึกษา คือ สังคมศาสตร์แล้วเป้าหมายจะผิดแผกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับมโนคติ หลักการ และทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ ก็คือ ต้องให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาในหมวดสังคมศาสตร์นั่นเอง และเมื่อผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแล้ว ผู้เรียนจะเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม เข้าใจถึงความสัมพันธ์ บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในสังคมได้อย่างดี นอกจากนั้นในการเรียน การสอนโดยการ เน้นกระบวนการคิดหรือแสวงหาความรู้แบบนักสังคมศาสตร์ ยังจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะแห่งการคิด เช่นเดียวกับนักสังคมศาสตร์อีกด้วย คือ การคิดอย่างมีเหตุผล มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง อาจสรุปได้ว่า ความรู้ และทักษะ ตลอดจนค่านิยมที่ได้รับจากการเรียนในหมวดวิชาสังคมศาสตร์นี้จะมีผลต่อผู้เรียนในการเข้าใจในหน้าที่และบทบาทของความเป็นพลเมืองดีได้อย่างแท้จริง

3. ถ้าคิดว่า สังคมศึกษามีฐานะเป็นกระบวนการแห่งการคิดเชิงสืบสวนสอบสวนแล้ว เป้าหมายของวิชานี้ก็คือ การที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีได้นั้น ต้องอาศัยการฝึกฝนให้มีกระบวนการคิดอย่างถูกต้อง การคิดในลักษณะดังกล่าวถือว่า เป็นทางหนึ่งในการได้มาซึ่งความเป็นพลเมืองดีในสังคมเท่านั้น เพราะพลเมืองดีที่มีคุณภาพในสังคมที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยนั้นก็คือ พลเมืองที่มีคุณลักษณะของการคิดเป็น คิดอย่างมีเหตุผล และสามารถปกครองตนเองด้วยเหตุผลนั่นเอง

จากความสำคัญและวัตถุประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพ เป็นผู้มีความรู้ และประสบการณ์ที่เป็นเหตุเป็นผล เกิดเจตคติและความรับผิดชอบ ตลอดจนสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

1.2.2 ความหมายของหนังสือเรียน

จากพจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) ซึ่ง คาร์เตอร์ วี กูด เป็นบรรณาธิการ (Carter V. Good, ed. 1973: 605) ได้ให้ความหมายโดยเฉพาะมีการจัดเนื้อหาอย่างมีระบบ มุ่งหมายที่จะใช้เฉพาะการเรียนการสอนในระดับใดระดับหนึ่ง และเป็นข้อมูลที่สำคัญในการเรียนการสอน"

จินตนา ไบกาชยี่ (2520 : 20-23) ได้ให้ความหมายของ

หนังสือเรียนว่า

หนังสือแบบเรียน คือ หนังสือที่รวบรวมวิชาความรู้ในหมวดวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งมีเนื้อเรื่องตรงตามหลักสูตรที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องและครบถ้วน หนังสือแบบเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ในการเรียนการสอนโดยเฉพาะ จึงมีหลักเกณฑ์การเขียนเป็นพิเศษ เช่น เขียนเป็นรายวิชา สำหรับเรียนตามระดับชั้นต่าง ๆ มีความยากง่ายตามวัยของผู้เรียน ลักษณะการเรียบเรียงเป็นพิธีการเชิงวิชาการ ให้แต่ข้อเท็จจริง เทียงธรรม เมื่อจบบทเรียนแต่ละบท ท้ายเล่มมักจะมีกิจกรรม เสนอแนะการเรียนการสอน

วัลลีย์ ปราสาททองโอสถ (2520 : 37) ได้ให้ความหมายของ

หนังสือเรียนดังนี้

แบบเรียน หมายถึง หนังสือที่จัดทำขึ้นใช้เฉพาะวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตรวิชานั้น ๆ หนังสือที่ใช้เป็นแบบเรียนได้นั้น จะต้องผ่านการตรวจอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการเสียก่อน มิฉะนั้นแล้วโรงเรียนจะบังคับให้นักเรียนซื้อเป็นแบบเรียนไม่ได้ หนังสือเล่มใดที่ผ่านการตรวจอนุญาตแล้วให้ใช้เป็นแบบเรียนได้ จะมีใบประกาศของกระทรวงศึกษาธิการพิมพ์ไว้ในเล่ม ในที่สังเกตได้ง่าย เช่น บนปกหลัง ด้านในปกหลัง หลังปกใน เป็นต้น การที่กระทรวงศึกษาธิการต้องควบคุมหนังสือเรียนอย่างใกล้ชิด ก็เพื่อจะคอยดูแลให้หนังสือแบบเรียนมีคุณภาพถูกต้องทางวิชาการและราคาไม่แพง

โกชัย สาริกบุตร และ สมพร สาริกบุตร (2521 : 4) กล่าวว่า

"แบบเรียน คือ หนังสือที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว โดยครูนำมาใช้เป็นหลักในการสอน และนักเรียนจำเป็นต้องใช้นั้นเอง"

เฉลิม มลิลลา (2521 : 92) ได้ให้ความหมายของหนังสือเรียนไว้ดังนี้

แบบเรียน หมายถึง หนังสือหลักที่ใช้เรียนในชั้นต่าง ๆ หนังสือส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่กระทรวงกำหนดให้ เช่น แบบเรียนสังคมศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้น แบบเรียนเป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่ครูจะต้องใช้มาก คือใช้ในการทำโครงการสอน ใช้สอน สิ่งสำคัญอย่างยิ่ง คือ ครูจะต้องไม่สรุปเอาว่าเนื้อหาในแบบเรียนนั้นคือความรู้ทั้งหมดที่ครูจะให้แก่นักเรียน แต่ครูจะต้องมีความรู้ลึกซึ้ง กว้างขวางกว่านักเรียนมาก ซึ่งจะเสาะแสวงหาได้จากการอ่านตำรา และหนังสืออ่านประกอบต่าง ๆ

ฉวีลักษณ์ นุญยะกาญจน์ (2522 : 76) ให้ความหมายของหนังสือ

เรียนไว้ดังนี้

หนังสือแบบเรียน คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการบังคับไว้ตามประกาศหรือคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะกำหนดออกมาทุกปีการศึกษา มีชื่อว่า คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ หนังสือเรียนแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ

1. หนังสือแบบเรียนบังคับใช้ หมายถึง หนังสือที่นักเรียนต้องใช้เรียนเป็นประจำ รวมทั้งการที่ต้องเรียนในห้องเรียนและที่อ่านนอกห้องเรียน

2. หนังสือเรียนที่ไม่บังคับใช้ หมายถึง หนังสืออ่านประกอบเฉพาะวิชา เพื่อประโยชน์ในการขยายความรู้ในวิชานั้น ๆ ให้ลึกซึ้งและกว้างขวางขึ้น ซึ่งหนังสือเรียนประเภทนี้แล้วแต่ครูผู้สอนหรือบรรณารักษ์แนะนำให้อ่าน หนังสือเรียนประเภทนี้ทางห้องสมุดควรจะจัดซื้อไว้ให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งนอกเหนือจากแบบเรียนที่บังคับใช้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523 : 249) กล่าวถึงเรื่องของตำราและแบบเรียนไว้ดังนี้ "แบบเรียนหรือตำรา เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ตามหลักสูตร การศึกษาระดับใดระดับหนึ่ง สำหรับเมืองไทย คำว่า "แบบเรียน" หมายถึง ตำราสำหรับนักเรียนระดับอนุบาล ไปถึงมัธยมศึกษา"

ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (อ้างถึงใน ปราณี สิ้นธุ์สะอาด 2528 : 2) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือเรียนไว้ ดังนี้

หนังสือเรียนมีความหมายกว้างกว่าหนังสือแบบเรียน หนังสือเรียนจะเป็นหนังสือทั่วไปที่ใช้ในการเรียนการสอน และเปลี่ยนมาใช้คำว่าหนังสือเรียนแทน เพราะประสงค์จะเปลี่ยนทัศนคติเรื่องหนังสือที่ใช้ในห้องเรียนว่า ไม่จำเป็นต้องเป็นแบบอย่างเพราะอาจมีผู้อื่นเห็นต่าง ไปจากสิ่งที่ปรากฏในหนังสือนั้น และสิ่งที่อยู่ในหนังสือนั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าคำว่า แบบเรียน เป็นคำซึ่งถึงแบบแผนตายตัวเกินไป

ธวัช ภูผโศก (2526 : 3) ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของหนังสือเรียนหรือแบบเรียนไว้ว่า "แบบเรียน คือ หนังสือที่มีเนื้อหาความรู้ หลักการและวิธีการเรียนการสอนที่กำหนดขึ้น ใช้สำหรับการเรียนระดับชั้นใดชั้นหนึ่ง ฉะนั้นหนังสือแบบเรียนจึงหมายถึง หนังสือที่ใช้ประกอบการเรียนในโรงเรียนทุกสาขาวิชาการและส่วนใหญ่จะจำกัดอยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา"

นอกจากนี้ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2528 : 3) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการผลิตหนังสือเรียน ได้ระบุความหมายของคำว่าหนังสือเรียนไว้ดังนี้

หนังสือเรียน คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้สำหรับการเรียนการสอน มีสาระตรงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรอย่างถูกต้อง หนังสือเรียนอาจมีลักษณะ เป็นเล่ม เป็นแผ่นหรือเป็นชุดก็ได้ และอาจมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน คือ หนังสือเรียน แบบเรียน แบบสอนอ่าน หนังสือประกอบการเรียน เป็นต้น หนังสือเรียนเป็นหนังสือบังคับใช้ที่โรงเรียนอาจกำหนดให้นักเรียนทุกคนจัดทำมาไว้ใช้ประจำตัวได้

จากความคิดเห็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนำมาสรุปได้ว่า หนังสือเรียน หมายถึง หนังสือที่มีเนื้อหาสาระครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด มีการจัดเรียงลำดับเนื้อหา อย่างมีระบบและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องเป็นหนังสือที่ผ่านการตรวจ และได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นหนังสือเรียนสำหรับใช้ในโรงเรียนและให้นักเรียนซื้อหาไว้เป็นคู่มือในโรงเรียนได้

1.2.3 บทบาทและความสำคัญของหนังสือเรียน

หนังสือเรียนนับว่ามีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการเรียน การสอน เพราะหนังสือเรียนจะช่วยเสริมบทเรียนของครูและช่วยให้นักเรียนให้เรียนได้ดีขึ้น โภชย์ สาริกบุตร และ สมพร สาริกบุตร (2521 : 5) ได้เสนอความเห็นในเรื่องนี้ไว้ว่า "ถ้าครูทั้งประเทศเก่งเท่ากันหมด แบบเรียนก็ไม่สำคัญ แต่เราต้องยอมรับว่าครูทั้งหลายมีความ สามารถและความพยายามไม่เท่ากัน...." ด้วยเหตุนี้หนังสือเรียนจึงนับว่าเป็นองค์ประกอบ หลักที่สำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุ ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ธาดาศักดิ์ วชิรปริชาพงศ์ (2515 : 5) ได้กล่าวถึงบทบาทและ ความสำคัญของหนังสือเรียนไว้ 7 ประการ คือ

1. ช่วยจัดลำดับและรวบรวมเนื้อหาวิชาในการเรียนการสอน
2. เป็นอุปกรณ์ที่มีเนื้อหาตามแนวหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ได้ ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. เป็นคู่มือแนะนำการทำกิจกรรมเพิ่มเติม และช่วยวางโครงการทำงานของ นักเรียนในห้องเรียน
4. ช่วยให้ครูตั้งจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม
5. กระตุ้นให้นักเรียนคิดหาเหตุผล วิจาร์ณ และเปรียบเทียบ
6. ช่วยแนะแนวทางให้นักเรียนได้ทดลองทฤษฎีที่เรียนมาแล้วว่า เป็นความจริงหรือไม่
7. ช่วยส่งเสริมให้มีแหล่งความรู้ ช่วยสรุปให้ง่ายพอเหมาะกับวัยและความสนใจ ของนักเรียน

โภชย์ สาริกบุตร และ สมพร สาริกบุตร (2521 : 8) ได้ให้ ความเห็นว่า หนังสือเรียนที่ดีนั้น ควรมีความสำคัญในแง่ที่สามารถนำไปใช้เป็นแหล่งหรือคู่มือ ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. เป็นแหล่งข้อมูลที่จะทำให้เนื้อเรื่องและคำตอบในปัญหาต่าง ๆ อย่างมีขอบเขตในวิชานั้น ๆ
2. เป็นแหล่งสำหรับตรวจสอบผลการทดลอง กฎเกณฑ์หรือทฤษฎีต่าง ๆ ว่า ตรงกับการทดลองจริง หรือตรงกับแหล่งอื่นหรือไม่
3. เป็นแหล่งกิจกรรม เป็นคู่มือแนะแนวทางให้เกิดการศึกษาค้นคว้า
4. เป็นเครื่องมือที่กระตือรือร้น ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างมีระเบียบและจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ ตามลำดับชั้น
5. เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ให้นักวิชาการเกิดแรงบันดาลใจสร้างสรรค์หนังสืออื่นออกมาประกอบหนังสือเรียนเล่มนั้น

ส่วน ลาวัวณย์ วิทยายุทธิกุล และ ปราณี โพธิสุข (2526 :

170-176) ก็ได้กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของหนังสือเรียนสังคมศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนของครูและนักเรียนพอสรุปได้ ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือประกอบการเรียนการสอน โดยจะทำหน้าที่ในการนำเข้าสู่ศาสตร์ต่าง ๆ มีการนำแผนที่ กราฟ ตาราง แผนภูมิ มาใช้ประกอบเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาสาระได้ง่ายขึ้น โดยต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากข้อเท็จจริงพื้นฐาน มโนคติ และการสรุปหลักการ ตลอดจนกล่าวถึงเนื้อหาลักษณะอื่น ๆ เช่น วิธีการสืบสอบ เป็นต้น
2. การจัดระเบียบการสอนในชั้นเรียน เนื่องจากหนังสือเรียนจะมีการเรียบเรียงเนื้อหาสาระ การเสนอแนะ มโนคติ หลักการ และเนื้อหาในลักษณะที่เป็นไปตามลำดับก่อน-หลัง และเรียบเรียงขึ้นโดยเฉพาะสำหรับนักเรียนในระดับต่าง ๆ โดยคำนึงถึงทฤษฎีการเรียนรู้ ความสนใจ ความสามารถในการอ่าน ความทันสมัยของเนื้อหา จุดประสงค์ และคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตร การเสนอเนื้อหาในแนวดังกล่าวเป็นการจัดระเบียบการสอนให้ครูด้วย
3. เป็นเครื่องมือส่งเสริมหลักสูตร ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสรรค์หนังสืออื่น ๆ เช่น คู่มือครู หนังสือแบบฝึกหัด หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นต้น
4. เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงการสอนและให้ความช่วยเหลือแก่ครูใหม่ได้ โดยการเสนอแนะ มโนคติ การสรุปหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสำคัญที่ควรเพิ่มเติมสำหรับครู กิจกรรมการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ การวัดผล รายชื่อหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติมต่าง ๆ ตลอดจนคำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาด้านการสอนต่าง ๆ

5. เป็นวิถีทางของการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากในสังคม ประชาธิปไตยนั้น ประชาชนมีสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษา ดังนั้นโรงเรียนต้องมีการรับผิดชอบเป็นพิเศษที่จะช่วยให้ประชาชนได้ทราบถึงวิชาที่สอน เนื้อหาในการสอน ตลอดจนหัวข้อปัญหาที่จะอภิปรายในห้องเรียน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะมีปรากฏอยู่ในหนังสือเรียนแล้ว และผู้ปกครองอาจทราบได้จากการอ่านหนังสือเรียน นอกจากนี้หนังสือเรียนยังเป็นกรณีเกี่ยวกับการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาอีกด้วย

6. เป็นเครื่องมือเผยแพร่ความรู้ และเครื่องช่วยใ้มนุษย์ชาติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งนี้เพราะว่าเนื้อหาสาระในหนังสือเรียนจะครอบคลุมไปถึงความรู้ที่ได้สะสมเพิ่มพูนขึ้น รวมทั้งเทคโนโลยีของมนุษย์ในอดีตซึ่งถ่ายทอดจากมนุษย์รุ่นหนึ่ง ไปยังอีกรุ่นหนึ่ง และจากชาติหนึ่ง ไปยังอีกชาติหนึ่ง ดังนั้นหนังสือเรียนจึงเป็นเสมือนเส้นด้ายที่เชื่อมโยงมนุษย์แต่ละช่วงอายุเข้าด้วยกัน และเป็นเสมือนสะพานที่เชื่อมโยงช่องว่างระหว่างชาติและสันติสุขของโลก ความรู้ในระดับต่าง ๆ ของประเทศที่พัฒนาแล้วสามารถนำมาใช้ได้ในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยผ่านทางหนังสือเรียน ดังนั้นหนังสือเรียนจึงมีบทบาทช่วยให้เกิดความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและเป็นการปรับระดับสังคมให้อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

นอกจากนี้ อัมพร แก้วสุวรรณ (2527 : 8) ก็ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือเรียนไว้คล้ายคลึงกัน พอสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดการฝึกทักษะ ทั้งการฟัง การดู การอ่าน และการเขียน
2. เป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างความคิด และกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจอยากศึกษาค้นคว้าต่อไป
3. เป็นคู่มือการเรียนของนักเรียนและเป็นคู่มือการสอนของครู
4. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้แก่ครู
5. เป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนและครูได้ประเมินผลการเรียนการสอน

จากความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ที่เสนอมานี้ พอสรุปได้ว่า หนังสือเรียนมีบทบาทและความสำคัญในการช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หนังสือเรียนช่วยครูในการจัดระเบียบการสอน การจัดกิจกรรม ซึ่งจะช่วยผ่อนแรงครูในการสอน และช่วยปรับปรุงการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และหนังสือเรียนยังช่วยนักเรียนในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ช่วยส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้และเป็นคู่มือการเรียนที่สำคัญยิ่งของนักเรียน หนังสือเรียนยังเปรียบเสมือนสื่อกลางที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

และหนังสือเรียนยังเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้วิชาการต่าง ๆ ของมนุษย์จากอดีต มาสู่ปัจจุบัน นอกจากนี้หนังสือเรียนยังสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิงได้อีกด้วย

1.2.4 ลักษณะของหนังสือเรียนที่ดี

ในกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น หนังสือเรียนนับว่าเป็นสื่อการสอนที่สำคัญ หนังสือเรียนที่ใช้กันทั่วไปในโรงเรียน ส่วนใหญ่จะต้องเป็นหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ได้โรงเรียน เนื่องจากหนังสือเรียนเหล่านั้นได้ผ่านการตรวจและแก้ไขจากคณะผู้ทรงคุณวุฒิที่กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งให้เป็นผู้ตรวจหนังสือเรียนเล่มนั้น ๆ แล้ว ดังนั้นหนังสือเรียนจึงเปรียบเสมือนตัวแทนของหลักสูตรที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก และหนังสือเรียนที่ดีนั้นจะช่วยให้ครูและนักเรียนได้เกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้องเข้าใจเนื้อหาและข้อเท็จจริงได้อย่างชัดเจน และสามารถนำผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่วางไว้

สุภัญญา ไชติภพพิช (2518 : 26) ได้ระบุถึงลักษณะของหนังสือเรียนที่ดีไว้ว่า "หนังสือเรียนที่ดี ต้องประกอบด้วยเนื้อหาที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน มีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน มีรายละเอียดเพียงพอ มีภาพประกอบเรื่องที่ชัดเจน เรื่องที่เรียบเรียงมีความถูกต้อง และควรมีคู่มือครู...."

นอกจากนี้นักการศึกษาหลายท่านก็ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือเรียนที่ดีไว้คล้ายคลึงกันว่า หนังสือเรียนที่ดีนั้นจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติหลายประการ ดังที่ ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2507 : 33-35) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า หนังสือเรียนที่ดีควรมีคุณสมบัติในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. มีความถูกต้องและเที่ยงตรงในเรื่องของเนื้อหาและข้อเท็จจริงสามารถนำไปใช้อ้างอิงในการค้นคว้าหาความจริงในแต่ละเรื่องได้
2. มีความยากง่ายในการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนถ้อยคำที่ใช้จะต้องเป็นคำที่เด็กใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นประโยคสั้น ๆ
3. การจัดรูปของหนังสือเรียนจะต้องแบ่งออกเป็นบท แต่ละบทแบ่งออกเป็นตอน แต่ละตอนให้มีความยาวพอเหมาะแก่การสอนของครู การออกแบบปกนอกจะต้องมีความสวยงาม ส่วนปกในจะต้องบอกเรื่องราวที่สำคัญให้ครบถ้วน สารบัญและค่านำต้องจัดวางให้ถูกที่ การจัดหน้าหนังสือต้องคำนึงถึงความสะดวกในการอ่านและใช้ตัวพิมพ์ที่เหมาะสมและอ่านได้ชัดเจน

4. มีภาพประกอบที่ชัดเจนและสวยงาม ถ้าเป็นภาพสีที่เหมือนจริง จะดีมาก และควรจัดวางให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม มีขนาดที่พอดี และมีเฉพาะเท่าที่จำเป็น

5. การเข้ารูปเล่มควรจะมีมั่นคงแข็งแรง กระดาษที่ใช้ควรเป็น กระดาษที่ดี

6. มีราคาพอสมควร ไม่แพงเกินไป

7. ให้ความรู้ที่ทันสมัย

รัญจวน อินทรกำแหง (2520 : 43) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของ ตำรววิชาการไว้ดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาวิชาและสาระของหนังสือมีสาระที่เป็นแก่นสารแน่นอน มีความสมบูรณ์ และสมดุลเหมาะสำหรับผู้อ่านประเภทใด เช่นสำหรับบุคคลทั่วไป นักศึกษา ครู อาจารย์ หรือผู้เชี่ยวชาญ

2. วิธีเสนอเนื้อหาชวนให้อ่าน เข้าใจง่าย สำนวนสละสลวย ความยากง่าย เหมาะสมกับผู้อ่านในระดับที่ผู้เขียนตั้งใจให้อ่าน

3. การวางเค้าโครงลำดับ เรื่องเรียงตามลำดับความยากง่ายที่ชวนให้เกิดความ เข้าใจและความคิดต่อเนื่องกัน เป็นอันดี ไม่ซับซ้อนจนจับเรื่องหรือใจความไม่ได้

4. คุณวุฒิและประสบการณ์ของผู้เขียนเป็นที่เชื่อถือได้ เพราะมีความรู้จริงและมี ประสบการณ์ในเรื่องนี้จริง

5. ส่วนประกอบต่าง ๆ ของหนังสือซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน ให้สามารถเข้าใจ สาระของเรื่องได้รวดเร็ว ค้นคว้าเรื่องที่ต้องการจากหนังสือเล่มนี้ได้รวดเร็วและ กว้างขวางขึ้น ส่วนประกอบดังกล่าว ได้แก่ คำนำ สารบัญ คำนี บรรณานุกรม อภิธานศัพท์ เป็นต้น

6. ลักษณะรูปเล่มและคุณภาพของการพิมพ์ หมายถึง ความถูกต้องและชัดเจนใน การพิมพ์ ทั้งตัวหนังสือและภาพประกอบ

ส่วนประภาศรี สิทธิไพ (2524 : 64) ได้อธิบายถึงลักษณะของ หนังสือเรียนที่ดีว่า ควรเสนอแนะวิธีการวัดและประเมินผล อีกทั้งผู้เรียบเรียงก็ควรทราบหลักจิต วิทยาด้วย ดังนี้

1. มีเนื้อหาตรงตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. มีคู่มือครูซึ่งมีรายละเอียดชัดเจน และมีความยากง่ายเหมาะแก่ระดับชั้น
3. มีภาพและกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ผู้เรียบเรียงควรรู้หลักจิตวิทยาทั่วไป จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการเรียนรู้ เพื่อให้ตรงกับความสนใจตามระดับชั้นและวัย

5. การจัดทำรูปเล่มควรมีความคงทน มีตัวอักษรที่มีขนาดชัดเจน ตัวสะกดกาารันต์ และเว้นวรรคตอนถูกต้อง

6. มีการวัดและประเมินผลกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดทำคู่มือประเมินผล หรือแบบฝึกหัดตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งขึ้น

สุนีย์ ลินดูเดชะ (2525 : 265) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือเรียนที่ดีโดยเน้นหนักทางด้านเนื้อหาของหนังสือเรียนที่จะมีประโยชน์แก่ครูและนักเรียน ในการนำไปใช้ในการเรียนการสอน ดังนี้

1. บรรจุเนื้อหาได้เหมาะสมที่จะนำมาสอนได้ด้อย่างไรบ้าง โดยคำนึงว่าทั้งครูและนักเรียนใช้แบบเรียนให้ได้ผลดีต่อการให้ความรู้และรับความรู้ เนื้อหาควรจะมีทั้งใจความและทักษะการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียนอย่างครบถ้วน

2. ความยากง่ายของเนื้อหาควรให้เหมาะสมกับวัย ความรู้ ความสามารถ ความต้องการ ความสนใจของนักเรียนแต่ละระดับชั้น

3. ความสัมพันธ์ของเนื้อหาในบทมีการเรียงใจความได้สัมพันธ์กันเพียงใด สิ่งที่จะให้และรับสัมพันธ์กันหรือไม่ และแม้แต่ใจความในบทก็ควรมีความสัมพันธ์ต่อกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและความคิดให้เกิดแก่ผู้เรียน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างบทควรจะได้คำนึงถึงการจัดลำดับความรู้ก่อนหลัง การสร้างความเข้าใจในบทต้นให้เป็นพื้นฐานของการเรียนในบทต่อไป การรับทอดและสื่อความรู้ระหว่างบทต่อบท เป็นความสำคัญที่ผู้สร้างแบบเรียนควรคำนึงถึงเป็นอย่างมาก

5. ความเข้าใจอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของแบบเรียน ได้แก่ การสร้างรูปเล่มตัวพิมพ์ สี ภาพประกอบ ความกระชับชัดเจน ความน่าจับต้องในเรื่องนี้ รวมทั้งความเข้าใจเนื้อหา เรื่อง และการใช้ภาษาในเชิงอธิบาย เพื่อเร่งให้เกิดความสนใจ เนื้อหาเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนด้วย

6. แบบเรียนควรจะได้วิวัฒนาการอยู่เสมอ และไม่ควรจะใช้ภาษาในเชิงตำรา มากเกินไป เพราะจะทำให้ลักษณะดั่งเสนอข้างต้นนั้นเสียไป

7. แบบเรียนควรจะใช้ได้ทั้งครูและนักเรียนเป็นแกนกลางในการเรียนการสอน เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527 : 112-113) ก็ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือเรียนที่ดีไว้เช่นเดียวกัน สรุปได้ว่า หนังสือเรียนที่ดีนั้นควรมีคำนำ ภาพประกอบ แผนผังหรือแผนภูมิในที่ ๆ จำเป็น ต้องมีการทำสารบัญเรื่อง ดัชนี และบรรณานุกรม ส่วนอภิธานศัพท์นั้น จำเป็นสำหรับหนังสือที่มีศัพท์มาก ๆ เนื้อเรื่องต้องทันสมัย แต่ไม่จำเป็นต้องทันสมัยเท่ากับหนังสือพิมพ์รายวัน การทำหนังสือเรียนควรจะได้มีการทดลองใช้ก่อนที่จะพิมพ์ เป็นเล่มขึ้นใช้ในโรงเรียน และหนังสือเรียนที่ดีควรมีราคาค่อนข้างถูกอีกด้วย

ส่วน พรทฤษฎี ศิริสมบุรณ์เวช (2528 : 28) ได้เสนอความเห็น โดยสรุปว่า หนังสือเรียนที่ดีและมีคุณภาพนั้น จะต้องมิลักษณะที่ดีทั้งภายนอกและภายใน คือ

1. ลักษณะภายนอก ได้แก่ การจัดทำรูปเล่ม การกำหนดราคา และคุณภาพ ในการพิมพ์

2. ลักษณะภายใน ได้แก่ เนื้อหาวิชา วิธีการเสนอเนื้อหา การใช้สำนวนภาษา การเสนอแนะกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และส่วนประกอบต่าง ๆ ของหนังสือ เช่น ภาพประกอบ สารบัญ บรรณานุกรม ฯลฯ

จากความคิดเห็นของนักวิชาการและนักการศึกษาต่าง ๆ ที่เสนอมาย่างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า หนังสือเรียนที่ดีนั้นจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ กันหลายประการ พอสรุปเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านเนื้อหา หนังสือเรียนที่ดีควรจะ

- 1.1 มีเนื้อหาสาระครบถ้วนและตรงตามที่หลักสูตรกำหนด
- 1.2 มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และคำอธิบายรายวิชา
- 1.3 มีเนื้อหาที่ถูกต้องและชัดเจน สามารถนำไปใช้อ้างอิงได้
- 1.4 เนื้อหามีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของ

ผู้เรียนเป็นอย่างดี

2. ด้านการนำเสนอเนื้อหา หนังสือเรียนที่ดีควรจะ

2.1 มีการจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็นบทต่าง ๆ อย่างชัดเจนและ

ได้สัดส่วน

2.2 มีความเป็นกลางในการเสนอเนื้อหา โดยไม่สอดแทรก

ความคิดเห็นผู้เรียบเรียงปนไปกับเนื้อหานั้น

2.3 มีวิธีนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย และชวนให้ติดตาม

2.4 มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย ระดับชั้น และประสบการณ์

ของผู้เรียน

2.5 จัดวางเนื้อหาให้เป็นไปตามลำดับความยากง่าย

3. ด้านการใช้ภาษา หนังสือเรียนที่ดีควรจะ

3.1 ใช้ภาษาที่เป็นภาษาเขียนที่เข้าใจง่าย

3.2 ใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน

3.3 มีความถูกต้องในการใช้ตัวสะกดการันต์ รวมทั้งการจัด

แบ่งวรรคตอน จัดแบ่งได้อย่างเหมาะสม

1.2.5 การวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียน

การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือเรียนมีการแบ่งประเภทของการวิเคราะห์หลายลักษณะ ปัจจุบันการวิเคราะห์หนังสือเรียนโดยการวิเคราะห์เนื้อหาได้เป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้อธิบายลักษณะของการวิเคราะห์เนื้อหาเนื้อหาไว้ดังนี้

เบอร์นาร์ด เบอเรลสัน (Bernard Berelson 1971 : 18)

กล่าวถึงการวิเคราะห์เนื้อหาสรุปได้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีการวิจัยที่จะบรรยายถึงจุดมุ่งหมายของระบบและปริมาณของเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อมวลชน การใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ก็เพื่อวิเคราะห์รูปลักษณะเนื้อหาของสื่อมวลชนในแต่ละยุค รวมทั้งแนวความคิดเห็นในยุคต่าง ๆ ว่าเป็นเรื่องใด และมีปริมาณมากน้อยเพียงใด วิธีวิเคราะห์เนื้อหา จะต้องมีการสร้างเกณฑ์ขึ้นซึ่งเกณฑ์นี้จะออกมาในรูปของตารางวิเคราะห์ อันประกอบด้วยถ้อยคำ ภาษา โดยหน่วยของถ้อยคำภาษานี้จะมีตั้งแต่หน่วยที่ย่อยที่สุด ซึ่งได้แก่ คำ และใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นข้อความ ทัวข้อหรือประโยคที่มีความหมายตรงกับเนื้อหาในการวิเคราะห์ ในการวิเคราะห์ความมากน้อยของเนื้อหานั้น อาจนับจากจำนวนครั้งที่เนื้อหาปรากฏอยู่ในสิ่งพิมพ์ที่ต้องการวิเคราะห์ แล้วสรุปออกมาในรูปของการบรรยายประกอบการเสนอเป็นตัวเลข เช่น ร้อยละ เป็นต้น

เฟรด เอ็น เคอร์ลิงเจอร์ (Fred N. Kerlinger 1973:528-529)

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนไว้สรุปได้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเทคนิคในการวิจัยอย่างหนึ่งที่ได้ผลเช่นเดียวกับการสัมภาษณ์ การสังเกต และการใช้ตารางต่าง ๆ ในการดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหานั้น จะต้องเริ่มต้นจากการตั้งวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน สำนววจประชากร แบบเรียนที่จะนำมาวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะมิได้แต่การวิเคราะห์เนื้อหาเพียงเล่มเดียว การวิเคราะห์ในแนวนอน (การวิเคราะห์หนังสือในชั้นเดียวกันหรือวิชาเดียวกัน) การวิเคราะห์ในแนวตั้ง (การวิเคราะห์หนังสือที่มีผู้แต่งเป็นบุคคลหรือกลุ่มเดียวกัน แต่งหนังสือ เป็นชุดสำหรับใช้

ในหลายชั้นเรียน) หรือวิเคราะห์ทั้งแนวนอนและแนวตั้งผสมกัน ต่อมาจึงตั้งเกณฑ์ในการวิเคราะห์ที่
 ซึ่งในขั้นตอนนี้จะต้องระบุหน่วยในการวิเคราะห์ ซึ่งอาจกำหนดเป็นลักษณะต่าง ๆ เช่น เป็นคำ
 (Words) เป็นตัวอักษรหรือเป็นหน่วยเสียง (Phoneme) เป็นเรื่อง (Themes) หรือเป็น
 ประโยค (Sentences) เป็นลักษณะเฉพาะ (Characters) เป็นหัวเรื่อง (Items) เป็น
 จำนวนหน้า (Pages) เป็นย่อหน้า (Paragraphs) หรืออาจกำหนดโดยใช้ปัจจัยด้านเวลา
 เกี่ยวข้องก็ได้ เมื่อได้หน่วยในการวิเคราะห์แล้ว จึงเลือกวิเคราะห์ซึ่งอาจใช้วิธีต่าง ๆ เช่น
 วิเคราะห์ด้วยตนเอง วิเคราะห์โดยตั้งกรรมการ วิเคราะห์โดยการส่งแบบสอบถามไปยังผู้
 ใช้แบบเรียนหรือผู้เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงสร้างเครื่องมือในการวิเคราะห์และดำเนินการวิเคราะห์
 ต่อไป

แมกซ์ ดี เองเกลฮาร์ด (Max D. Englehart 1972 : 140-145)

ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์หนังสือไว้ในหนังสือเรื่อง Method of Educational Research
 ว่า ในปัจจุบันการวิเคราะห์เนื้อหานอกจากใช้ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับสื่อมวลชนแล้ว ยังได้นำมา
 ใช้ในวงการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น การฟัง พูดอ่าน การเขียนของนักเรียน
 แบบเรียน วัสดุการสอน และเอกสารสิ่งพิมพ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ปราณี โพธิสุข (2525 : 127) ได้แบ่งการวิเคราะห์

เนื้อหาในหนังสือเรียนออกเป็น 2 แบบคือ

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการ
 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนหน้า จำนวนขนาด เนื้อที่ที่ใช้ในหัวข้อต่าง ๆ ในหนังสือ
 เรียน ซึ่งมีประโยชน์อย่างมากในการนำมาเปรียบเทียบกัน อย่างไรก็ตาม
 ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณนี้มีข้อจำกัดและอาจนำไปสู่ความไม่เที่ยงตรงในการ
 สรุปก็ได้ เนื่องจากการกำหนดจำนวนหน้าให้กับเนื้อเรื่อง เช่น ประเทศต่าง ๆ
 หรือยุคสมัยแต่ละยุค หรือหัวข้อแต่ละหัวข้อมีจำนวนหน้าแตกต่างกันจึงอาจนำไป
 ไปสู่ปัญหาการสรุปที่ไม่ถูกต้องกับสภาพอันแท้จริงได้ นอกจากนี้ควรตระหนักว่า
 จำนวนเนื้อที่เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของผู้แต่ง ผู้พิมพ์ที่มีต่อเนื้อเรื่องนั้น ๆ
 ซึ่งโดยทางจิตวิทยาแล้วมีผลต่อนักเรียนที่อ่านด้วย

2. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) หลักการ
 พื้นฐานของการวิเคราะห์เชิงคุณภาพนี้มีกำเนิดมาจากข้อเท็จจริงที่ว่า เพียงข้อ
 ความสั้น ๆ ที่อ้างอิงมาจากเรื่องที่ปรากฏในประวัติศาสตร์หรือข้อเท็จจริงทาง
 ภูมิศาสตร์ จะมีอิทธิพลต่อผู้อ่านมากกว่าการสอนเป็นเวลานาน ๆ เกี่ยวกับ

ข้อเท็จจริงนั้น ๆ เสียอีก ดังนั้นจึงไม่ใช่แค่เพียงการถามเกี่ยวกับว่า มีการกล่าวถึงเนื้อ เรื่องนั้นมากน้อยเพียงใดเท่านั้น แต่จะต้องถามต่อ ด้วยว่ามีการกล่าวถึงเรื่องนั้น ๆ อย่างไร หรือกล่าวถึงภายใต้สภาพการณ์ อย่างไร รวมทั้งแนวทางในการเขียนและการสอดแทรกความเห็นของ ผู้เขียนด้วย ในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพนี้ควรพิจารณาหลัก 3 ประการ คือ ความถูกต้องแน่นอน ความพอเพียง และความเข้าใจในสิ่งต่างๆที่อ่าน

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเทคนิคในการวิจัยรูปแบบหนึ่ง วิธีการวิเคราะห์ เนื้อหาจะต้องมีการตั้งจุดประสงค์ให้เด่นชัด กำหนดประชากรที่จะวิเคราะห์ และจะต้องสร้าง เกณฑ์ขึ้นมา ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวนี้จะออกมาในรูปของตารางวิเคราะห์ มีหน่วยในการวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะเป็นคำ ประโยค ข้อความ ย่อหน้า หรือข้อย่อย และสรุปออกมาในรูปของการ บรรยายประกอบการเสนอตัวเลข เช่น ร้อยละ เป็นต้น ในการวิเคราะห์เนื้อหามี 2 รูปแบบ คือ การวิเคราะห์เชิงปริมาณ และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยในประเทศ

2.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่ออาชีพ

พรรณราย นิมขุนทด (2512 : 66-70) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความมีนัยสำคัญ ของบุคลิกภาพในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดราชบุรี" กลุ่มตัวอย่าง ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สายสามัญ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายอาชีพ และนักเรียน ฝึกหัดครูชั้นปีที่ 2 มีนักเรียนชาย 48 คน นักเรียนหญิง 70 คน โดยการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือใน การวิจัยคือ แบบทดสอบบุคลิกภาพที่ดัดแปลงมาจาก The Edwards Personal Pretence Schudule และแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น สำหรับสำรวจความสนใจในการเลือก อาชีพ การวิเคราะห์ข้อมูลในด้านสำรวจการเลือกอาชีพของนักเรียนชายและนัก เรียนหญิงใช้การ คำนวณร้อยละ ส่วนการ เปรียบเทียบความแตกต่างของบุคลิกภาพระหว่างนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน และทดสอบค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบบุคลิกภาพด้าน ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยใช้ Duncanes New Multiple Range test ผลการวิจัยปรากฏว่าทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีความสนใจในการเลือกอาชีพแตกต่างกัน มีบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่า ทั้งนักเรียนชายและหญิงแต่ละกลุ่มที่มีความ สนใจในการเลือกอาชีพประเภทเดียวกันก็มีบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

อัญชลี นุพพาพิบูลย์ (2521 : 59-63) ได้วิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม สติปัญญาและความสนใจทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและหญิง อายุระหว่าง 14-18 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร 5 โรงเรียน เป็นนักเรียนหญิง 157 คน นักเรียนชาย 109 คน รวม 266 คน ซึ่งสุ่มโดยวิธีอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสำรวจความสนใจอาชีพของคูเดอร์ (Kuder General Interest Suevey) แบบสำรวจบุคลิกภาพแสดงตัวและเก็บตัว แบบทดสอบสติปัญญาชุดสแตนคาร์คโปรเกรสซิฟ เมทริซิซ (Standard Progressive Matrices) และแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าร้อยละ และการทดสอบ ไคสแควร์ ผลปรากฏว่า (1) นักเรียนชายมีความสนใจอาชีพทางด้านวิทยาศาสตร์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ งานนอกสำนักงาน งานศิลปะ งานดนตรี งานทางจักรกล งานด้านคำนวณ งานบริการสังคม งานวรรณกรรม งานชักชวนโฆษณาและงานเสมียน ตามลำดับ ส่วนนักเรียนหญิงมีความสนใจในอาชีพงานนอกสำนักงานมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ งานบริการสังคม งานด้านวิทยาศาสตร์ งานศิลปะ งานดนตรี งานเสมียน งานด้านคำนวณ งานวรรณกรรม และงานชักชวนโฆษณา ตามลำดับ (2) บุคลิกภาพแบบแสดงตัวและแบบเก็บตัวมีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพของนักเรียน (3) ระดับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพของนักเรียน (4) ระดับสติปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพอันดับหนึ่งของนักเรียน

ประทีป ราศรี (2524 : 110-118) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาความสนใจในอาชีพของนักเรียนที่เลือกแผนการเรียนวิชาสามัญและวิชาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 3" มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาความสนใจของนักเรียนต่ออาชีพต่าง ๆ (2) เปรียบเทียบความสนใจในอาชีพของนักเรียนที่เลือกแผนการเรียนวิชาสามัญกับนักเรียนที่เลือกแผนการเรียนวิชาชีพ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนกับการตัดสินใจเลือกแผนการเรียนของนักเรียน (4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจของผู้ปกครองกับความสนใจในอาชีพของนักเรียนและการตัดสินใจเลือกแผนการเรียนของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบตรวจสอบความสนใจของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักเรียนที่เลือกแผนการเรียนวิชาสามัญและวิชาชีพอย่างละ 200 คน รวม 400 คน ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 400 คน และครูแนะแนวของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในเขตการศึกษา 3 จำนวน 5 คน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ และค่าที (t-test) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) นักเรียนที่เลือกแผนการเรียนวิชาสามัญมีความสนใจระดับสูงในอาชีพวิทยาศาสตร์ และมีความสนใจระดับต่ำในอาชีพเสมียน คนตรี ช่างชนวิเศษ นักเรียนกลุ่มนี้มีความต้องการศึกษาต่อในอาชีพกลุ่มที่ 3 (แพทย์ วิศวกร ฯลฯ) ส่วนนักเรียนที่เลือกแผนการเรียนวิชาชีพ มีความสนใจระดับสูงในอาชีพวรรณกรรมและมีความสนใจระดับต่ำในอาชีพเสมียน วิทยาศาสตร์ คำนวณ บริการสังคม นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มนี้มีนักเรียนที่ไม่ต้องการเปลี่ยนแผนการเรียนมากกว่าที่ต้องการเปลี่ยนแผนการเรียนและความพอใจในแผนการเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพแต่ละคน (2) นักเรียนที่เลือกแผนการเรียนวิชาสามัญมีความสนใจสูงกว่านักเรียนที่เลือกแผนการเรียนวิชาชีพในอาชีพวิทยาศาสตร์ บริการสังคม และงานนอกสำนักงาน แต่มีความสนใจต่ำในอาชีพช่างชนวิเศษ และศิลปะ (3) ผู้ปกครองนักเรียนที่เลือกแผนการเรียนวิชาสามัญประมาณ 2 ใน 3 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแผนการเรียนของนักเรียนและส่วนใหญ่มีความพอใจในแผนการเรียนค่อนข้างมาก ส่วนผู้ปกครองนักเรียนที่เลือกแผนการเรียนวิชาชีพประมาณ 1 ใน 2 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแผนการเรียนของนักเรียนและมีความพอใจในแผนการเรียนค่อนข้างมาก ผู้ปกครองนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีความต้องการตรงกันในกลุ่มอาชีพที่ต้องการให้ศึกษาต่อ

กฤษณา จันทรวินาศ (2527 : 20-27, 31-36) ได้วิจัยเรื่อง "ผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร" มีจุดประสงค์เพื่อสร้างชุดการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอาชีพ กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทพศิรินทร์ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2526 จำนวน 70 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 35 คน กลุ่มทดลอง 35 คน กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่เรียนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการเรียนโดยวิธีการปกติ หลังการทดลองให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ตอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่องอาชีพอีกครั้งหนึ่ง ทดสอบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่องอาชีพโดยใช้เทคนิควิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่องอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

อนงค์ สฤลดู (2528 : 70-79) ได้วิจัยเรื่อง "การสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามเพศ อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา ระดับรายได้ของบิดามารดา และระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 902 คน เป็นชาย 490 คน หญิง 412 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 828 คน เป็นชาย 414 คน หญิง 414 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นหลายชั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามประวัติส่วนตัวของนักเรียน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับบิดามารดา และ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความสนใจในอาชีพ

วิเคราะห์ข้อมูลความสนใจในอาชีพ โดยหาค่าร้อยละ จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามเพศ อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา ระดับรายได้ของบิดามารดา และระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความสนใจในอาชีพอันดับ 1 ของนักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนมีความสนใจในหมวดอาชีพวิชาชีพ วิชาการ มากที่สุด จำนวนนักเรียนหญิงที่สนใจในหมวดอาชีพวิชาชีพ วิชาการ มากที่สุด จำนวนนักเรียนหญิงที่สนใจในหมวดอาชีพนี้มีมากกว่าชาย รองจากหมวดอาชีพวิชาชีพวิชาการ นักเรียนชายสนใจหมวดอาชีพการบริการ หมวดอาชีพการคมนาคม การผลิตและการช่าง รองลงมาตามลำดับ นักเรียนหญิงสนใจหมวดอาชีพรองลงมาจากหมวดอาชีพวิชาชีพ วิชาการตามลำดับ คือหมวดอาชีพเสมียนและพนักงาน หมวดอาชีพการค้า สำหรับนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สนใจในหมวดอาชีพวิชาชีพ วิชาการมากที่สุด หมวดอาชีพที่สนใจรองลงมาตามลำดับ คือ หมวดอาชีพการบริการ และหมวดอาชีพการกลุ่กรรม นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สนใจในหมวดอาชีพวิชาชีพ วิชาการมากที่สุด ที่สนใจรองลงมาตามลำดับ คือหมวด

อาชีพการค้า สำหรับความสนใจในอาชีพ อันดับ 2 และ 3 ของนักเรียนชายและหญิง ทั้งสองระดับการศึกษา มีแนวโน้มของความสนใจในอาชีพ คล้ายความสนใจในอาชีพอันดับ 1

2. เมื่อพิจารณารายชื่ออาชีพที่นักเรียนสนใจมากที่สุด 5 อาชีพแรกของความสนใจในหมวดอาชีพที่นักเรียนเลือกเป็นอันดับ 1 พบว่า นักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 3 สนใจในอาชีพทหารมากที่สุด รองลงมาตามลำดับ คือ ช่างเทคนิควิศวกรรมไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ ตำรวจ ช่างซ่อมเครื่องจักรยานยนต์ และช่างไฟฟ้า นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สนใจอาชีพทหาร ตำรวจ ครู-อาจารย์ นักบิน และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ตามลำดับ นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สนใจในอาชีพพยาบาล มากที่สุด รองลงมาคือ แพทย์ นักธุรกิจ ครู-อาจารย์ และพนักงานธนาคาร ตามลำดับ นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สนใจในอาชีพพยาบาล มากที่สุด รองลงมาตามลำดับ คือ ครู-อาจารย์ พนักงานธนาคาร ค้าขายดำเนินการเอง และนักธุรกิจ จะเห็นได้ว่านักเรียนชายทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสนใจ อาชีพทหารมากที่สุด สำหรับนักเรียนหญิง ทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสนใจในอาชีพพยาบาลมากที่สุด

3. ความสนใจในอาชีพที่นักเรียนเลือกเป็นอันดับ 1 2 และ 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อจำแนกตามอาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา ระดับรายได้ของบิดามารดา ระดับรายได้ของมารดา และระดับสัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจในหมวดอาชีพวิชาชีพ วิชาการมากที่สุด รองลงมาคือหมวดอาชีพการบริการ

4. การสำรวจความสนใจในอาชีพที่นักเรียนเลือกเป็นอันดับที่ 1 2 และ 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำแนกตามอาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา ระดับรายได้ของบิดามารดา และระดับสัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียน พบว่ากลุ่มตัวอย่างสนใจในหมวดอาชีพวิชาชีพ วิชาการมากที่สุด

5. การวิเคราะห์เหตุผลของนักเรียนเกี่ยวกับความสนใจในอาชีพที่เลือกเป็นอันดับ 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่สนใจในหมวดอาชีพวิชาชีพ วิชาการ กลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลที่สนใจในหมวดอาชีพนี้ ว่าเป็นอาชีพที่มีโอกาสได้ช่วยเหลือบุคคลอื่นอันเป็น

ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติมากที่สุด เหตุผลรองลงมาตามลำดับ เกี่ยวกับหมวดอาชีพนี้ คือ เป็นอาชีพที่มีรายได้ดี ค่าตอบแทนสูง ได้ทำงานตรงกับความสามารถของตนเอง และลักษณะงานตรงกับที่ต้องการทำ

6. การตรวจสอบว่านักเรียนมีความเข้าใจลักษณะงานอาชีพที่ตนเองสนใจเป็นอันดับ 1 และความรู้ ความสามารถของผู้ที่ต้องทำงานในหมวดอาชีพวิชาชีพ วิชาการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเข้าใจถูกต้องอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

ชมาธร พันธุมโพธิ (2529 : 99-113) ทำวิจัยเรื่อง "การสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 ในกรุงเทพมหานคร" จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 ในกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามระดับชั้นเรียน เพศของนักเรียน ระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ระดับรายได้ของบิดามารดา และระดับความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับลักษณะงานที่ทำ และความรู้ความสามารถที่จำเป็นต้องใช้ในอาชีพที่นักเรียนสนใจ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,222 คน เป็นนักเรียนชาย 546 คน และนักเรียนหญิง 678 คน และเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 934 คน เป็นนักเรียนชาย 279 คน และนักเรียนหญิง 655 คน จากโรงเรียนสารวิทยา โรงเรียนวชิราวุธราชวิทยาลัย โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย โรงเรียนรุจิเสวีวิทยา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย โรงเรียนวัดนวลนรดิศ โรงเรียนช่างศาครู้สคอนแวนต์ โรงเรียนชินโรสวิทยาลัย และโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความสนใจในอาชีพที่ผู้วิจัยและคณะ ร่วมกันสร้างขึ้น ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน และแบบสอบถามความสนใจในอาชีพ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การคำนวณค่าร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่สนใจในอาชีพต่าง ๆ

ผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สนใจอาชีพหมวดวิชาชีพ วิชาการ มากที่สุดในทั้ง 3 อันดับความสนใจในอาชีพ
2. เมื่อพิจารณารายอาชีพที่นักเรียนสนใจมากที่สุด 5 อันดับแรกของความสนใจในอาชีพอันดับที่ 1 พบว่า นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สนใจอาชีพวิศวกร ช่างเทคนิค วิศวกรรมไฟฟ้า ทหาร แพทย์ และสถาปนิก ตามลำดับ และนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สนใจในอาชีพแพทย์ พยาบาล นักธุรกิจ แอร์โฮสเตส ช่างตกแต่งภายใน เกษีกร และค้าขาย ตามลำดับ สำหรับนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สนใจอาชีพ วิศวกร ตำรวจ ทหาร นักธุรกิจ และค้าขาย ตามลำดับ และนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สนใจอาชีพ พยาบาล นักธุรกิจ ค้าขาย มัคคุเทศก์ นักบัญชี เลขานุการ และช่างตกแต่งภายใน ตามลำดับ
3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคามารดาประกอบอาชีพในหมวดอาชีพใดก็ตาม นักเรียนจะสนใจอาชีพหมวดวิชาชีพ วิชาการมากที่สุด ในทั้ง 3 อันดับความสนใจในอาชีพ
4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีระดับสัมฤทธิผลทางการเรียน ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับรายได้ของบิดามารดาในระดับต่ำ ปานกลาง และสูง ต่างก็สนใจอาชีพหมวดวิชาชีพ วิชาการ มากที่สุดในทั้ง 3 อันดับความสนใจในอาชีพ
5. เมื่อพิจารณาเหตุผลของความสนใจในอาชีพอันดับที่ 1 พบว่า นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพที่รายได้ดี มีค่าตอบแทนสูงมากที่สุด สำหรับนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้เหตุผลว่า เป็นอาชีพที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติมากที่สุด และนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพที่รายได้ดีมีค่าตอบแทนสูง และมีอิสระในการทำงาน
6. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะงานที่ทำและความรู้ความสามารถที่จำเป็นในอาชีพที่นักเรียนสนใจเป็นอันดับที่ 1 ในระดับปานกลาง

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2520 : 19-22) ได้วิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์คุณลักษณะบางประการของผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพอิสระ" มีจุดประสงค์เพื่อประมวลคุณลักษณะเด่นที่มีต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระ และเพื่อนำข้อมูลเบื้องต้นของโครงการสัมภาษณ์ผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระมาใช้ให้เป็นประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ เป็นผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพที่จังหวัดหรือโรงเรียน ได้คัดเลือกให้ตอบแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้น เพื่อการออกไปสัมภาษณ์ ระหว่างปี 2527 - 2529 จำนวน 154 ราย แยกเป็นกลุ่มอาชีพ (ตามประเภทของอาชีพที่ปรากฏในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524) ได้ 5 ประเภทคือ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และศิลปทัศนกรรม ผลการวิจัยปรากฏว่า คุณลักษณะที่ทำให้ประสบความสำเร็จ 10 อันดับแรก ได้แก่ ความอดทน ความขยัน ซื่อสัตย์ ตั้งใจทำงาน แสวงหาความรู้อยู่เสมอ รักและชอบงานที่ทำ มานะพยายาม มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีขั้นตอนในการทำงาน และปรับปรุงงานอยู่เสมอ แรงจูงใจในการประกอบอาชีพ 10 อันดับแรก ได้แก่ เห็นว่าเป็นงานอิสระไม่ขึ้นกับใคร ค้นเคยกับอาชีพนั้น ๆ มาก่อน รายได้ดี มีความมั่นคง รักชอบพอใจที่จะทำ มีคนทำกันน้อย หรือไม่มีใครทำมาก่อน ได้รับคำแนะนำจากคนอื่น มองเห็นลู่ทางความก้าวหน้า ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น เห็นคนอื่นประสบความสำเร็จ และเห็นว่าสภาพนั้นดีและทำเลเหมาะสม

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสังคมศึกษา

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2526 : 14- 2) ได้วิจัยเรื่อง "การประเมินผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 วิชาสังคมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในด้านความเหมาะสม ความพอเพียงและความสัมพันธ์สอดคล้องของจุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา สื่อการเรียนการสอน และการจัดการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูผู้สอน วิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทั่วประเทศ สังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 2,400 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 5 หัวข้อ คือ ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษาและครูสังคมศึกษา จุดประสงค์วิชาสังคมศึกษา คำถามเกี่ยวกับคุณภาพของหนังสือเรียนและคู่มือการสอนวิชาสังคมศึกษาของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

และคำถาม เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูมีความคิดเห็นว่า หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีความเหมาะสมในระดับปานกลางถึงมากในเรื่องจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณภาพของหนังสือเรียนและคู่มือวิชาสังคมศึกษาของกรมวิชาการ ส่วนใหญ่ดีพอสมควร ไม่ว่าจะป็นเนื้อหา ภาษาที่ใช้ วิธีการนำเสนอและตีความ มีบ้างที่เป็นว่าควรจะต้องปรับปรุงคือ เรื่องเรื่อง ภาพประกอบ ควรเพิ่มจำนวนภาพให้มากขึ้น ขนาดของภาพต้องใหญ่มีความชัดเจนพอสมควร และควรเป็นภาพสี ในเรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษานั้นครูมีความเห็นว่า ควรเป็นลักษณะบูรณาการตามที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการสอนศีลธรรมจริยธรรมนั้น ครูร้อยละ 58.90 เห็นว่าควรสอนศีลธรรม จริยธรรม บูรณาการในวิชาสังคมศึกษา ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการที่จะช่วยให้นักเรียนมีความประพฤติดีขึ้นนั้น ครูร้อยละ 66 ไม่เห็นด้วยกับการแยกศีลธรรม จริยธรรม เป็นรายวิชาเอกเทศ ครูร้อยละ 55 เห็นว่าครูควรเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนวิชาศีลธรรม จริยธรรม อย่างสม่ำเสมอ และครูร้อยละ 80 เห็นด้วยว่า ครูทุกคนในโรงเรียนควรมีส่วนรับผิดชอบในการฝึกนิสัยของเด็ก ครูร้อยละ 73 เห็นว่าการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทยในปัจจุบันมีความเหมาะสมในอันที่จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับชาติไทย มีความรักชาติและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

สุนิสา เบ็ญย่อง (2527 : 80-97) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "แนวโน้มหลักสูตรและการสอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน 10 ปีข้างหน้า" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มของหลักสูตร และการสอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน 10 ปีข้างหน้า กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศึกษา จำนวน 18 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้เทคนิค เดลฟร่าย สอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งสิ้น จำนวน 3 รอบ รอบที่ 1 ใช้แบบสอบถาม ปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน 10 ปีข้างหน้า รอบที่ 2 และรอบที่ 3 ใช้แบบสอบถามมาตราส่วน 5 สเกล เพื่อให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้น้ำหนักของความเป็นไปได้เกี่ยวกับหลักสูตร และการสอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใน 10 ปีข้างหน้า โดยแบบสอบถามทั้ง 2 รอบ จะใช้ข้อความเดียวกัน แต่รอบที่ 3 จะเพิ่มคำมัธยฐานและพิสัยระหว่าง คอวอร์ไทล์ แสดงไว้

ในแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่า อัยฐาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่าง ควอร์ไทล์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เป้าหมายสูงสุดของสังคมศึกษา ยังคงเป็นความเป็นพลเมืองดีในสังคม ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยมีจุดมุ่งหมายของสังคมศึกษาจะเน้นการพัฒนา ด้านเจตพิสัยมากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะพิสัย และ พุทธิพิสัย ตามลำดับ และ แนวโน้มหลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะเป็นแบบบูรณาการโดยจะใช้วิชาใดวิชาหนึ่งในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาเป็นแกน และจัดเนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์มาผสมผสานกัน รวมทั้งเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้มาก การเลือกเนื้อหาในหลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะคำนึงถึงความเป็นจริงของเนื้อหาสาระและ เกี่ยวข้องกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ทั้งในโลกปัจจุบัน และต้องคำนึงถึงสังคมอนาคต รวมทั้งวุฒิภาวะและความต้องการของนักเรียนด้วย และ จะมีการเพิ่มเติม เรื่องราวเกี่ยวกับศีลธรรม จริยธรรม พฤติกรรมของมนุษย์ ปัญหา ประชากรและสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่ใช้ในชีวิตประจำวันให้มากขึ้น รวมทั้งจะมีการสอดแทรก เรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรม เปรียบเทียบในหลักสูตรสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการวัดลำดับ เนื้อหาวิชาในแต่ละระดับชั้นให้มีการผสมผสานกันในหลายลักษณะ ตาม เนื้อหาและจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ ลักษณะการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นให้นักเรียนฝึก การวิเคราะห์ วิจาร์ณ สังเคราะห์ การคิดตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การคาดคะเนสังคม อนาคต พร้อมทั้งเน้นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการเรียนรู้มุ่งเน้นให้รู้จริง ปฏิบัติ ได้ สามารถนำความรู้ ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในสภาพสังคม และสถานการณ์จริง ด้านวิธีสอนจะมีการบูรณาการทางการสอน วิธีสอนที่จะนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ได้แก่ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ การสอนความคิดรวบยอดและหลักการ

ธนสิทธิ์ ศิริวรรณ (2529 : 159-160) ได้วิจัยเรื่อง "แนวโน้มของการจัดหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในทศวรรษหน้าเพื่อช่วยแก้ปัญหาการว่างงาน" ผลการวิจัยในหลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในทศวรรษหน้าเพื่อช่วยแก้ปัญหาการว่างงาน มีลักษณะดังนี้

1. เป้าหมายของสังคมศึกษาคือ เพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะทางความคิดทางสังคม มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล มีความรู้ ความเข้าใจลักษณะและโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของไทย มีค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติที่ถูกต้องต่อสัมมาชีพ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของคนที่มิต้องสังคม มีความมั่นใจเตรียมตัวพร้อมที่จะออกไปเผชิญกับสังคมอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีคุณธรรม มีความกล้าทางจริยธรรม ทั้งในระดับส่วนตัว ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ มีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาความคิดรวบยอด หลักการและทฤษฎีสามารถนำไปใช้ เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพได้

2. เนื้อหาของวิชาสังคมศึกษา มีลักษณะดังนี้คือ มีส่วนกระตุ้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและอาชีพ เนื้อหาเป็นจริงทันเหตุการณ์ กระจ่างชัด มีความต่อเนื่องในเนื้อหาและเหตุการณ์ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง เนื้อหาทางเศรษฐศาสตร์จะมีบทบาทและสำคัญมากกว่าวิชาอื่น ๆ มีการบูรณาการเนื้อหาวิชายึดหยุ่นตามสภาพการณ์ต่าง ๆ โดยมีสภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ประชากร และทรัพยากรธรรมชาติ เป็นตัวแปร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาวิชา

3. เนื้อหาวิชาที่จะเพิ่มเติมได้แก่ เนื้อหาสาระทางเศรษฐศาสตร์ ปัญหาทรัพยากรและปัญหาการใช้ทรัพยากร เนื้อหาสาระเกี่ยวกับโลกของงาน ทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน คุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน การศึกษากับการพัฒนามนุษย์ ธรกรวิทยา เรื่องราวของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เนื้อหาสาระหรือวิธีการแนะแนวอาชีพ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการคาดคะเนสังคมอนาคต

4. เนื้อหาวิชาที่จะเปลี่ยนแปลงในหลักสูตรสังคมศึกษา ได้แก่ การสอดแทรกเนื้อหาและการฝึกปฏิบัติทางด้านระเบียบวินัยให้กับผู้เรียนมากขึ้น เน้นเนื้อหาประชากรกับการพัฒนา เศรษฐกิจ ผสมผสานเนื้อหาเรื่องการศึกษากับการมีงานทำไว้ในรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรสังคมศึกษา ลดเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์

5. ที่มาของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา นอกเหนือจากสาขาสังคมศาสตร์แล้ว ยังได้มาจากสภาพของสังคมหรือท้องถิ่นที่เป็นจริงในปัจจุบัน เทคโนโลยี ผลงานวิจัย

ของไทย ข้าวและเหตุการณ์ประจำวัน วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม สาขามนุษยศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์กายภาพ

6. การใช้รายวิชาเป็นหลักหรือแกนเพื่อการบูรณาการเนื้อหาวิชาใน หลักสูตรสังคมศึกษาตอนปลายในทศวรรษหน้า เพื่อช่วยแก้ปัญหาการว่างงาน จะใช้ รายวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นแกนมีความ เป็นไปได้สูงสุด และวิชาสังคมศึกษา รองลงมา แล้วจัดเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการ

2.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียน สังคมศึกษา

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2526 : 12-21) ได้ทำการ วิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์คุณภาพในด้านส่งเสริมความรักชาติในเนื้อหาหนังสือเรียนวิชา สังคมศึกษา "ประเทศของเรา" ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) เล่ม 1" วัตถุประสงค์ของ การวิจัยเพื่อศึกษาว่า แบบเรียนวิชาสังคมศึกษา "ประเทศของเรา" ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เล่ม 1 จะมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรักชาติมากน้อย เพียงพอหรือไม่ เพื่อจะ เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง เนื้อหาแบบเรียนให้มีคุณค่า และผู้ดำเนินกระบวนการ การเรียนการสอนจะได้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดคุณธรรมบรรลุตามจุดมุ่งหมาย ได้สมบูรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การใช้เทคนิควิธีของ ฟูซัน (Puissance Analysis Matrix) ได้จัดการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน (1) วิเคราะห์ดูว่ามีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดความ รักชาติ ตามลักษณะเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แต่ละข้อมากน้อยเพียงใด โดยการให้คะแนนความถี่ (2) วิเคราะห์ดูว่า เนื้อหาที่กำหนดไว้มีคุณค่าส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรักชาติมากน้อยอยู่ใน ระดับใด โดยพิจารณาว่า กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นหนักในรูปแบบอย่างไรตาม เทคนิค วิธีของ ฟูซัน (Puissance Analysis Matrix) ขั้นตอนการวิเคราะห์ โดยการตั้งเกณฑ์ ความรักชาติขึ้นในลักษณะ เป็น Main Idea โดยใช้หน่วยที่จะวิเคราะห์เป็น "ย่อหน้า" ทำการลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ทุกบท แต่ละบทวิเคราะห์หน้าเว้นหน้า ให้ถึงหน้าที่ขึ้นบทใหม่ เป็นหน้าที่ 1 เสมอ แต่ละหน้าทำการวิเคราะห์เฉพาะ เนื้อหาในย่อหน้าที่ 2 แล้วสรุป ข้อความในแต่ละย่อหน้าเทียบกับ เกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผลการวิเคราะห์ พบว่า เกณฑ์ที่กล่าวถึง ความเจริญรุ่งเรืองในด้านเศรษฐกิจและการเมืองมีความถี่มากที่สุด รองลงมาได้ เกณฑ์

ที่กล่าวถึงชนบทรณนิยมประเพณีและวัฒนธรรมที่ติงาม อันดับสามคือ เกณฑ์ที่กล่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ของประเทศ นอกนั้นมีความถี่อยู่ในระดับต่ำ และเมื่อวิเคราะห์น้ำหนัก ความสำคัญเนื้อหาในแต่ละย่อหน้าที่สอดคล้องกับเกณฑ์ตามวิธี ฟูซัน (Puissance Measure) พบว่า เนื้อหาส่วนใหญ่อยู่ในชั้นสอนให้เกิดความคิดรวบยอดมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความรู้ ความจำ การจัดพวกเปรียบเทียบและการแก้ปัญหาลำดับ เมื่อคำนวณค่าความสำคัญแล้วได้ค่าเฉลี่ย 7.32 สรุปได้ว่า หนังสือเรียนสังคมศึกษา "ประเทศของเรา" ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.2) เล่ม 1 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรักชาติในระดับปานกลาง

ประเสริฐ กิติรัตนตระกูล (2526 : 53-88) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี" วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เป็นแบบเรียนและเนื้อหาเพิ่มเติมในคู่มือครูของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ว่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีอย่างไร และปรากฏอยู่ในเนื้อหาประเภทใด มากน้อยเพียงใด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาและคู่มือครูวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ รวม 7 เล่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสร้างตารางการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี ผลการวิจัยปรากฏว่ามีลักษณะความเป็นพลเมืองดีในหนังสือเรียนสังคมศึกษาทุกรายการ โดยพบในหนังสือเรียนชั้น ม.1 มากที่สุด รองลงมาคือ ชั้น ม.3 และน้อยที่สุดในชั้น ม.2 ลักษณะของความเป็นพลเมืองดีที่พบมากที่สุดคือมีความรับผิดชอบ ประเภทของเนื้อหาของลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พบมากที่สุดคือ เนื้อหาประเภทข้อเท็จจริง หรือความรู้ธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 57.71

สุปราณี ไกรวัตนุสรณ์ (2527 : 66-109) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในเชิงปริมาณและศึกษาความสอดคล้องของคุณธรรมกับจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประชากรที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณธรรม ได้แก่

หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ รวม 5 เล่ม การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา คำวลี หรือประโยคที่แสดงถึง คุณลักษณะของคุณธรรม 27 ประการ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคำอัตราส่วนร้อยละ และจัดอันดับ ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีครบทั้ง 27 ประการ และสอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชา สังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งในด้านปริมาณและจำนวนข้อคุณธรรม

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่ออาชีพ

ทีโอดอร์ เจมส์ โคเกอร์ (Theodore James Coker 1980: 5706-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Effect of the Teacher' Attitudes on the Infusion of Career Education in South Caroling" จุดประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติของครูต่อการสอดแทรกการศึกษาเพื่องานอาชีพ เข้าไปในหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในรัฐเซาท์ แคโรไลนา โดยศึกษา 9 ตัวแปรต่อไปนี้ คือ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ระดับชั้นเรียนที่ได้รับมอบหมายให้ดูแล จำนวน ชั่วโมงที่ครูได้รับการอบรม (hour of inservice) ทัศนคติต่อผู้บริหาร จำนวนเงินที่ใช้ในการศึกษาเพื่องานอาชีพ ขนาดของโรงเรียนและความถี่ของการสอดแทรกกิจกรรมทางอาชีพของครู เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของครูกับ 9 ตัวแปร คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร (Comprehensive Staff Development Questionnaire) ผลปรากฏว่ามีตัวแปรหลายตัวที่สัมพันธ์กับทัศนคติของครูอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นการศึกษาเพื่องานอาชีพจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับทัศนคติของครูที่ส่งเสริมและเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการของการศึกษาเพื่องานอาชีพ

โรแลนด์ เฮย์ส อะเล็กซานเดอร์ (Roland Hayes Alexander 1980: 4554-A) ได้วิจัยเรื่อง "The Effect of Career Education Curriculum on the Vocational Maturity of Inner Adolescent Boys) วัตถุประสงค์ในการ

วิจัยเพื่อ เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนระดับ 8 ที่ได้รับการศึกษา เพื่องานอาชีพกับนักเรียนในระดับเดียวกันที่ไม่ได้รับการศึกษาเพื่องานอาชีพ อันเป็นผลจากการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาเพื่องานอาชีพระดับประถมศึกษา การวิจัยจะดำเนินการในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (Junior high Schools) 2 โรงเรียน ที่อยู่ในเมืองเซนต์หลุยส์ตะวันออก รัฐอิลลินอยส์ (East St. Louis Illinois) โปรแกรมการศึกษาเพื่องานอาชีพ จะทดลองใช้กับนักเรียนตั้งแต่อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ระหว่างปี 1973-1978' นักเรียนที่เคยเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการสอนการศึกษาเพื่องานอาชีพเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และนักเรียนที่เคยเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่มีการสอนการศึกษาเพื่องานอาชีพเป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 25 คน กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองเริ่มแรกมีจำนวน 100 คน เลือกจากนักเรียนระดับ 5 ในปี ค.ศ.1975-1976 จากโรงเรียนประถมศึกษา 4 โรงเรียน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างง่าย แต่เหลือตัวอย่างประชากรที่ใช้ศึกษาจริง ๆ ในระดับ 8 ในปี 1979 จำนวน 55 คน คือ เป็นกลุ่มควบคุม 25 คน กลุ่มทดลอง 30 คน นอกนั้น 45 คน ไม่ได้ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพราะมีนักเรียนอพยพออกจากพื้นที่ในการศึกษา 21 คน ออกจากโรงเรียนกลางคัน 9 คน ไม่สามารถเลื่อนชั้นขึ้นระดับ 8 ได้ 7 คน ลาออกจากโรงเรียนในวันที่มีการทดสอบ 4 คน และลาไปเรียนต่อที่อื่น 4 คน เครื่องมือที่ใช้วัดวุฒิภาวะอาชีพ คือ แบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพของไครทส์ (Criter' Career Maturity Inventory) ซึ่งประกอบไปด้วยแบบทดสอบทัศนคติ (Attitude Test) แบบทดสอบความสามารถ (Competence Test) นักเรียนจะได้รับการทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพในวันและเวลาเดียวกัน โดยครูแนะแนวที่โรงเรียนแต่ละแห่ง ซึ่งนักเรียนเหล่านี้แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองไว้แล้วตั้งแต่อยู่ชั้นประถมศึกษาในระดับ 5 เมื่อปี 1975-76 ข้อมูลการวิจัยนำมาวิเคราะห์โดยหาความแปรปรวน (Analysis of Variance) ความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two way Analysis of Variance) ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมในด้านทัศนคติ ข้อมูลด้านอาชีพ จากแบบวัดความสามารถ ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย สูงกว่าในด้านความเข้าใจในตนเอง การเลือกเป้าหมาย การวางแผนและการแก้ปัญหา สรุปแล้วระดับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนระดับ 8 ไม่ได้มีผลมาจากโปรแกรมการศึกษาเพื่องานอาชีพ

เนลลี เซเรส เฟอเรรา (Nelly Ceres Ferreira 1980 : 3737-A) ได้วิจัยเรื่อง "The Treatment of Career Information in Selected Brazilian Elementary Social Studies Textbooks" โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาดังนี้ (1) เพื่อศึกษาว่า มีข้อมูลด้านอาชีพปรากฏอยู่ในหนังสือสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา ของประเทศบราซิลหรือไม่ (2) เพื่อศึกษาลักษณะของข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ (3) เพื่อศึกษาว่าหนังสือสังคมศึกษาได้แนะนำนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมทางอาชีพที่เหมาะสมกับคนในฐานะเยาวชน และที่จะเป็นผู้ใหญ่ของประเทศบราซิลหรือไม่ ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่อาชีพและสร้างเกณฑ์เพื่อกำหนดหน่วยที่จะใช้หาลักษณะและจำแนกของข้อมูลด้านอาชีพขึ้น การวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้วิธีนับค่าและนับบรรทัด นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์แบบแผนการศึกษาสู่สถานภาพทางอาชีพของโร (Roe' Scheme for Determining Occupational Status) มาใช้ในการศึกษาด้วย การรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากทั้งเรื่องและรูปภาพในหนังสือ ส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่ใช้ในระดับ 1-8 ในด้านจำนวน ประเภท ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพในระดับเดียวกันระดับอาชีพ และสภาพปัจจุบันของอาชีพ หาความเที่ยงของเครื่องมือด้วยวิธีของ ซูห์ (Suh Formula Intercooder Reliability) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิร่วมพิจารณาการตัดสินใจการแบ่งหมวดหมู่อาชีพให้อาชีพที่ปรากฏมีก่อนปี 1950 เป็น "อาชีพเก่า" และหลังปี 1950 อาชีพในส่วนที่เป็นเนื้อเรื่อง และ 83 อาชีพที่ปรากฏในรูปภาพประกอบจำนวนอาชีพที่ปรากฏในหนังสือทุกเล่มในหนังสือและรูปภาพ และรูปภาพ มีจำนวน 129 อาชีพ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนอาชีพ 2086 อาชีพที่รัฐบาลบราซิลบันทึกไว้การกระจายกระจายของความรู้เกี่ยวกับอาชีพในหนังสือสังคมศึกษาชี้ให้เห็นถึงการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพในปัจจุบันและเจตนาของการศึกษาใหม่ล่าสุด เนื้อหาในหนังสือทุกเล่มจะเน้นอาชีพกรรมกรในระดับการศึกษา 1-4 เป็นสำคัญเกี่ยวกับทหาร ศาสนาและอาชีพราชการในระดับ 5-8 วิชาชีพและการจัดการ กึ่งวิชาชีพและการจัดการ กึ่งวิชาและอาชีพไร้ทักษะจะไม่ค่อยได้เขียนไว้ อย่างไรก็ตามในภาพประกอบจะปรากฏอาชีพกรรมกรที่ไร้ทักษะที่มาก รองลงมา คือ คนงานกึ่งทักษะ อาชีพที่มักจะถูกกล่าวถึงจัดอยู่ในอาชีพเก่า ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหนังสือคือ (1) หนังสือจะต้องสะท้อนไม่เห็นถึงโลกการงานของประเทศบราซิล (2) หนังสือจะต้องบรรจุเรื่องอาชีพหลายอาชีพมากขึ้นและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับอาชีพที่กว้างขวางขึ้น (3) ควรจะกล่าวถึงการพัฒนาทางอาชีพ (4) ควรจะเขียนให้สอดคล้องหรือสนับสนุนตามแนวคิดของการศึกษา เพื่องานอาชีพ

อลิซาเบธ คาร์อล แวมป์เลอร์ (Elixabeth Carol Wampler 1980: 3794-A) ได้วิจัยเรื่อง "The Effect of Career Education on Career Attitude Maturity of Thirteen Year Olds" นับตั้งแต่ ซิดนีย์ ดี มาร์แลนด์ (Sidney P. Marland) อดีตกรรมการศึกษาของสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติว่า "การศึกษาเพื่องานอาชีพ" ค่อมาคือเป็นที่แพร่หลายไปทั่วประเทศ โปรแกรมการศึกษาเพื่องานอาชีพได้สร้างขึ้นเพื่อสาธิตวิธีการ และการดำเนินงานการถึงผลของการศึกษาเพื่องานอาชีพ รายงานสรุปหลังสุดเกี่ยวกับโครงการชี้ให้เห็น อย่างชัดเจนว่า ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณแพร่หลายมากกว่าข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนั้นจุดประสงค์ของการศึกษานี้ก็ เพื่อรวบรวมและหาเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติของการศึกษาเพื่องานอาชีพต่อวุฒิภาวะอาชีพทางด้านทัศนคติของนักเรียนอายุ 13 ปี ในการวิจัยจะเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางด้านทัศนคติของกลุ่มนักเรียนอายุ 13 ปี ที่มีส่วนร่วมกับการศึกษาเพื่องานอาชีพประมาณ 3-4 กับกลุ่มนักเรียนอายุ 13 ปี อีกกลุ่มที่ไม่ได้ร่วมในโปรแกรมการศึกษาเพื่องานอาชีพอย่างเป็นทางการ กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับ 8 อายุ 13 ปี จำนวน 394 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 2 โรงเรียน ที่เลือกมาจากนักเรียนที่มีฐานะทางครอบครัวแตกต่างกัน นักเรียนจากโรงเรียนหนึ่งจะถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง และอีกโรงเรียนหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม ทั้ง 2 กลุ่ม จะได้รับการทดสอบทัศนคติจากแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพของ ไครทส์ (Crites's Career Maturity Inventory) ผลปรากฏว่าวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันน้อยหรือไม่มี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ผลจากการค้นพบไม่สนับสนุนข้อสมมติฐานที่ว่า การมีส่วนร่วมกับการศึกษา เพื่องานอาชีพจะช่วยเพิ่มวุฒิภาวะทางด้านทัศนคติทางอาชีพของบุคคลแต่ละคน

ดอยล์ เวย์น ดีน (Doyle Wayne Dean 1982 :3125 - A) ได้วิจัยเรื่อง "The Relationship Between a Program of Career Education and the Career Maturity of Eighth Grade Students " วัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษเพื่องานอาชีพกับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ระดับ 8 โดยการวัดทัศนคติ (Attitude Scale) และสมรรถภาพ (Competence Test) จากแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพ (Career Maturity Inventory) ซึ่งจะนำคะแนนจากการทดสอบหลังจากการใช้โปรแกรม (Post test) มาศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับ 8 ในโรงเรียนรอบนอกเมืองทางตอนเหนือของเท็กซัส แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มทดลองจะเรียนวิชา

การศึกษาเพื่องานอาชีพวันละ 45 นาที เป็นเวลา 18 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมจะเลือกเรียนวิชาเลือกเพิ่มเติมเองการทดสอบสมมติฐานโดยทดสอบค่าที่แบบหลายชั้น (Multiple t-test) ในด้านทัศนคติทางอาชีพ สมรรถภาพทางอาชีพ วุฒิภาวะทางอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ คือ เพศ โรงเรียน และครูผู้สอน ผลการทดลองปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยทางด้านวุฒิภาวะทางอาชีพ ความสามารถในการเลือกเป้าหมาย การวางแผน และการแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญในด้านความสามารถ ยกเว้นด้านทัศนคติ คะแนนเฉลี่ยวุฒิภาวะทางอาชีพของกลุ่มตัวอย่างประชากรกลุ่มทดลองที่มีผลการเรียนวิชาการต่ำสูงกว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมที่มีผลการเรียนการทางวิชาการต่ำในด้านทัศนคติ และความสามารถในการประเมินตน การเลือกเป้าหมาย และการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนที่มีผลการเรียนวิชาการสูงไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม นอกจากนี้ยังพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มที่มาจากโรงเรียนต่างกันและมีครูสอนต่างกัน ซึ่งให้เห็นว่าหลักสูตรการศึกษาเพื่องานอาชีพมีผลนำไปใช้แตกต่างกันในแต่ละโรงเรียน ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป คือ การติดตามผลการวิจัยเพื่อดูรูปแบบของความคงทนของความรู้ที่ได้รับ โดยใช้เครื่องมือแบบเดียวกัน ประชากรกลุ่มเดียวกัน ศึกษาแต่ละปีจนกระทั่งจบมัธยมศึกษาตอนปลาย

เจอร์ลด์ คิง พาวเวลล์ (Gerald King Powell 1982: 152 - A) ได้วิจัยเรื่อง

"An Analysis of Career Education Activities as Viewed by Educators in Tulsa County " การศึกษาครั้งนี้เพื่อประเมินกิจกรรมการศึกษาเพื่องานอาชีพในทัลซา เคาน์ตีว่าประสบความสำเร็จจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ในแผนของรัฐ ด้านการศึกษาเพื่องานอาชีพมากนักน้อยเพียงใด ซึ่งโปรแกรมการศึกษาเพื่องานอาชีพในทัลซา เคาน์ตี นี้เป็นแห่งเดียวที่นำโปรแกรมไปใช้อย่างกว้างขวางในรัฐโอคลาโฮมา กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารและครูจาก 13 โรงเรียน แบบสอบถามประกอบด้วย 40 คำถาม (items) ส่งไปให้ประชากรที่เลือกไว้ และได้รับกลับคืน 82 เปอร์เซ็นต์ การวิเคราะห์ใช้หาค่าไคสแควร์ ประกอบการบรรยาย เพื่อศึกษาความสำเร็จของกิจกรรม การศึกษาเพื่องานอาชีพ การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของนักเรียน เรื่องมาจากการเรียนการสอน การศึกษาเพื่องานอาชีพ ว่ามีมากนักน้อยเพียงใด และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนของท้องถิ่นคือโปรแกรมการศึกษาเพื่องานอาชีพ การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า แผนการศึกษาเพื่องานอาชีพของรัฐได้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของนักเรียนกับการสนับสนุนของท้องถิ่น ปรากฏ

ว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ศึกษาเห็นว่าโปรแกรมการศึกษาเพื่องานอาชีพมีผลดีและได้รับความช่วยเหลืออย่างดีจากเจ้าหน้าที่การศึกษาเพื่องานอาชีพของเมืองทัลซา แคนดี และครูส่วนใหญ่ในโรงเรียน เข้าใจความคิดรวบยอดของการศึกษาเพื่องานอาชีพดี จากข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่า โปรแกรมการศึกษาเพื่องานอาชีพของทัลซา แคนดี ประสบความสำเร็จ

ชาร์ลส์ ฟรานซิส เซลฟ์ (Charles Francis Self 1983 : 1434 - A)

ได้วิจัยเรื่อง " Career Information Classes and Their Influence on the Career Development of Secondary Students " จุดประสงค์เพื่อศึกษาผล

การของรูปแบบศึกษาเพื่องานอาชีพแบบ mini 2 course ที่จัดสอนให้กับนักเรียนระดับ .01

โดยใช้เครื่องมือวัดแบบพิเศษประกอบด้วยคำถามหลักดังนี้ คือ การสัมมนาการศึกษาเพื่องานอาชีพ มีผลต่อพัฒนาการทางอาชีพของนักเรียนหรือไม่ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพัฒนาการทางอาชีพแตกต่างกันหรือไม่ และนักเรียนที่ไม่ได้เรียนการศึกษาเพื่องานอาชีพมีความแตกต่างกันหรือไม่

กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนระดับ 10 จำนวน 107 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

3 โรงเรียน ในเขตชานเมืองแคนซัส (Kansas) ตัวอย่างประชากรจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่ม

ทดลอง (Experimental group) กลุ่มภายใน (internal group) และกลุ่ม

ภายนอก (external group) กลุ่มภายในจะได้เรียนตามโปรแกรม mini - course

กลุ่มภายนอกไม่ได้เรียนตามโปรแกรมใด ๆ ส่วนกลุ่มทดลองจะได้เรียนได้เรียนในทุกประสบการณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบประเมินพัฒนาการทางอาชีพ (The Assessment of Career

Development) การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean score) ใช้ศึกษาความแตกต่าง

ระหว่างกลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบผลแต่ละกลุ่มแต่ละเพศและแต่ละกลุ่ม เพศ

ผลปรากฏว่า พัฒนาการทางอาชีพของนักเรียนมีผลไปในทางลบอย่างมีนัยสำคัญ เงื่อนไขที่ก่อให้เกิด

เกิดการวิจัยปรากฏผลเช่นนี้ (1) กลุ่มที่เรียนตามโปรแกรมนอกจากได้เรียนตามโปรแกรม 2 สัปดาห์

แล้ว ยังได้รับมอบหมายให้ศึกษาด้วยตนเอง จากการค้นคว้าด้วย (2) ใช้ครูสอน 2 คน ซึ่งเป็นผู้มี

คุณวุฒิที่เหมาะสมและสอนนักเรียนจำนวนเท่ากันโดยประมาณ และสอนวิชาเดียวกันและใช้เครื่องช่วย

สอนอย่างเดียวกันแต่มีได้รับอนุญาตให้สอนเป็นการส่วนตัว (3) ตัวแปรอีกอย่างหนึ่งก็อาจเป็นไปได้ว่า

ในชนบทไม่มีอาชีพต่าง ๆ อย่างเพียงพอที่จะให้นักเรียนได้ฝึกหาประสบการณ์

แอนนาเบลลา ทินสเลย์ แฮนเซน (Annabelle Tinsley Hansen 1982:150-A) ได้วิจัยเรื่อง "Perceptions of States Career Education Coordinators Concerning Problems and Priorities in the Implementation of Career Education" จุดประสงค์เพื่อศึกษารูปร่างของการศึกษา เพื่องานอาชีพในด้าน สถานภาพ ปัญหาและคุณค่าตามลำดับความสำคัญ ซึ่งจะประกอบด้วย (1) กลไกที่กำหนดไว้ มีการสนับสนุน พัฒนาการและการดำเนินการศึกษา เพื่องานอาชีพมากน้อยเพียงใด (2) ประมาณการลงทุนในการ ศึกษา เพื่องานอาชีพต่อคนของรัฐในปี 1977-1978 (3) โรงเรียนในท้องถิ่นมีการดำเนินการ การศึกษา เพื่องานอาชีพมากน้อยเพียงใด (4) ในการดำเนินการตามโครงการการศึกษา เพื่องาน อาชีพนั้นมีการกำหนดประสพการณ์ของผู้ประสานงานไว้หรือไม่ (5) มีการส่งเสริมโครงการการศึกษา เพื่องานอาชีพให้เป็นที่ยอมรับและนำไปใช้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษาของสำนักงานการ ศึกษาของสหรัฐอเมริกา (United States Office of Education) มากน้อยเพียงใด

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือผู้ประสานงานการศึกษา เพื่องานอาชีพของแต่ละรัฐ รูปแบบการวิจัยจะใช้การวิจัยแบบบรรยาย การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ประกอบด้วย การเปรียบเทียบ จำนวนและเปอร์เซ็นต์ และวัดจากความร่วมมือ ผลการวิจัยว่า (1) การศึกษา เพื่องานอาชีพมิได้ เจริญก้าวหน้าในอัตราที่รวดเร็วดังที่ผู้เกี่ยวข้องได้คาดการณ์ไว้ในต้นปี 1970 (2) การสนับสนุน ทางการเงินของรัฐและของท้องถิ่นต่อการศึกษา เพื่องานอาชีพมีอัตราที่เพิ่มขึ้นในปี 1977-1978 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 1974-1975 (3) การศึกษา เพื่องานอาชีพไม่ได้สอดแทรกเข้ากับหลักสูตรใน ระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (4) การศึกษาระดับอนุบาลถึงระดับ 6 เป็นระดับที่มี การสอดแทรกการศึกษา เพื่องานอาชีพเข้าไปในหลักสูตรอย่างกว้างขวางมากกว่าในระดับการ ศึกษาอื่น ๆ (5) การลดลงงบประมาณและทัศนคติของผู้บริหารการศึกษาระดับท้องถิ่น เป็น ข้อจำกัดที่สำคัญที่จะต้องมีการแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติตามแนวคิดการศึกษา เพื่องานอาชีพบังเกิดผล (6) บุคลากรแผนกแนะแนวและครูในระดับประถมศึกษาเป็นบุคคลที่ยอมรับแนวความคิดการศึกษา เพื่อ งานอาชีพมากที่สุด (7) เป้าหมายของการศึกษางานอาชีพของสำนักงานการศึกษาแห่งชาติของ สหรัฐอเมริกา คือ การบูรณาการการศึกษา เพื่องานอาชีพเข้าไปในทุกส่วนของการศึกษาและให้มี การใช้โปรแกรมการศึกษา เพื่องานอาชีพทั่วประเทศ

คลีเมนต์ เซกุน โอนิ (Clement Segun Oni 1985: 825 - A) ได้วิจัยเรื่อง "The Need of Career Education : An Empirical Demonstration of National Manpower Policy in Nigeria " จุดประสงค์สำคัญของการวิจัยเพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับความต้องการกำลังคนของชาติของนักเรียนมัธยมศึกษา ครู และผู้บริหารการศึกษา ในประเทศ ไนจีเรียว่าแตกต่างกันหรือไม่ นอกจากนี้ เพื่อศึกษาการคาดการณ์ในการเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาไนจีเรียและระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีการเลือกอาชีพที่แตกต่างกันหรือไม่การวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้การวิจัยแบบย้อนรอย (ex - post facto research) กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วย นักเรียนระดับ 5 จำนวน 302 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา 10 แห่ง ในเมืองลากอส ซึ่งเป็น เมืองหลวงของประเทศไนจีเรีย และผู้บริหารโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ครูและผู้บริหาร จำนวน 135 คน แบบสอบถามที่ได้รับคืนจากนักเรียนจำนวน 290 คน จากทั้งหมด 302 คน คิดเป็นร้อยละ 96 และจากกลุ่มผู้บริหารได้รับแบบสอบถามคืน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 88.20 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ไคสแควร์ทดสอบความแตกต่างกันในการเลือกอาชีพของนักเรียนและความต้องการกำลังคนของชาติ และใช้การทดสอบค่าควิชของโคแรน (Cochran Q Test) วิเคราะห์การเลือกความต้องการอาชีพระดับชาติของนักเรียน ครู และผู้บริหาร ผลจากการทดสอบค่าควิชชี้ให้เห็นว่า นักเรียน ครู และผู้บริหารมีการรับรู้เกี่ยวกับความต้องการกำลังคนของชาติแตกต่างกัน การคาดการณ์ในการเลือกของนักเรียนชายและหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญซึ่งชี้ให้เห็นว่าขาดความเข้าใจและความตระหนักในความต้องการทางด้านอาชีพต่าง ๆ ของชาติข้อค้นพบที่สำคัญคือ นักเรียน ครู และผู้บริหารส่วนใหญ่มิได้ตระหนักถึงความต้องการในการฝึกอบรมกำลังคนของประเทศ ผลการค้นพบเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงการขาดการติดต่อประสานสัมพันธ์ทั้งในด้านการศึกษา คณะกรรมการเกี่ยวกับกำลังคนแห่งชาติต่อความต้องการคนระดับวิชาชีพและระดับเทคนิคให้นักเรียนและคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้รับทราบ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดการศึกษาเพื่องานอาชีพของ ไนจีเรีย ควรจะให้นักเรียนเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของชาติมากขึ้น

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสังคมศึกษา

เสริมศรี เสวตามร (Sirimsri Sevatamorn 1976 : 7171- A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Status of Secondary Social Studies Curriculum and Instruction in thailand " เพื่อประเมินสถานการณ์ของการศึกษาวิชาสังคมศึกษาของ

ประเทศไทยในขอบเขตของการศึกษาระบบโรงเรียน (Formal Education) ซึ่งเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการส่งเสริมพัฒนาการบุคคลและสังคม โดยการวิจัยมุ่งการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนสังคมศึกษาในด้านการเรียนการสอนสังคมศึกษาปัจจุบัน ทศนคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา และเนื้อหาของหลักสูตรแนวทางการจัดหลักสูตร ตลอดจนหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักสูตร แนวทางการจัดหลักสูตรและหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษาแล้วส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนต่าง ๆ 4 ประเภท ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาแบบประสม โรงเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนสาธิต ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ในวัสดุสารประเภทสิ่งตีพิมพ์ มีข้อเสนอแนะน้อยมากในเรื่องโครงการสอน การสอนแบบสหวิทยาการ การนำไปใช้และการใช้ทรัพยากรจากภายนอก
2. หนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษามีได้เสนอรูปแบบที่ส่งเสริมวิธีการสอน ไม่ว่าจะเป็นเป็นการสอนแบบสืบสวนหรือการสอนแบบแก้ปัญหา อันเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการเรียนการสอนวิชานี้
3. หนังสือแบบเรียน ไม่มีความแตกต่างในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการสอนในปัจจุบัน และปัญหาที่เป็นข้อโต้แย้ง
4. แม้ว่าจะไม่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสอนมโนทัศน์ทางสังคมศาสตร์ ซึ่งวิชาสังคมศึกษาเป็นแขนงหนึ่งที่แยกมาจากวิชานี้ การวิจัยพบว่าหัวข้อในหนังสือเรียนครอบคลุมหลักการทางสังคมศาสตร์อย่างแท้จริง ศักยภาพของครูและนักเรียนในการเข้าใจมโนทัศน์ทั้งหลาย ได้กล่าวไว้ในส่วนที่เป็นการสรุปรายละเอียด
5. ครูสอนวิชาสังคมศึกษาของไทยมีความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล อย่างไรก็ตามครูยังขาดความรู้ในเรื่องมโนทัศน์สำคัญ โดยถือว่าการศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระมีความจำเป็นต่อการสนองความต้องการของเด็กที่มีสติปัญญาสูงมากว่าเด็กที่มีสติปัญญาปานกลางหรือเด็กที่มีสติปัญญาดำ และจุดประสงค์การเรียนรู้ถูกบิดเบือนไปจากที่กำหนดไว้เมื่อกิจกรรมหลายแบบได้ถูกจัดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน ๆ กัน
6. ครูต่างมีความคิดเห็นที่ตรงกัน เกี่ยวกับการศึกษา และหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ตลอดจนงานการสอนในประเทศไทย

7. ครูส่วนใหญ่เข้าใจเรื่องความจำเป็นที่จะต้องมี การเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุง หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา

8. นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกมากขึ้นต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และเห็นว่า เนื้อหาในวิชาหน้าที่พลเมืองน่าเบื่อหน่าย แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของนักเรียนก็ตาม

9. ในปัจจุบันหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาในประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จในการบรรลุ จุดประสงค์ที่บ่งไว้ ดังนั้นการสอนวิชาสังคมศึกษาจึงไม่สอดคล้องกับ เป้าหมายทางการศึกษาและ เป้าหมายทางสังคมของไทยด้วย

สิริพร บุญญานันท์ (Siriporn Boonyananta 1980 : 4375 - A) ได้ทำ การวิจัย เรื่อง "The Development of a Model for Curriculum Analysis of Secondary Social Studies Curriculum in Thailand " โดยมีวัตถุประสงค์ ของการวิจัย เพื่อเสนอรูปแบบของการวิเคราะห์หลักสูตรสังคมศึกษา เพื่อการปรับปรุง ลักษณะสำคัญของ รูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งรูปแบบดังกล่าวสามารถนำไปใช้วิเคราะห์หลักสูตรสังคมศึกษา เพื่อการปรับ ปรุง ลักษณะสำคัญของรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งรูปแบบดังกล่าวสามารถนำไปใช้วิเคราะห์หลักสูตร สังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเวลาใดก็ได้ไม่ว่าจะหลังจากการพัฒนาหลักสูตรหรือหลังจากการใช้ หลักสูตรแล้วก็ตาม เพื่อที่จะทดสอบความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบที่สร้างในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกเอาหลักสูตรสังคมศึกษาระดับ 7 เพื่อมาวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์สรุปได้ตาม สมมติฐาน 3 ข้อ คือ

1. เป้าหมายทางการศึกษาของไทยและหลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในปัจจุบัน สะท้อนถึงความค้ำอการและสถานภาพของสังคมไทย และนักเรียนซึ่งใช้ เป็นเกณฑ์ทั่วไปในการกำหนด ขอบเขตของหลักสูตร

2. การนำเอาหลักการไปใช้จกทฤษฎีการเรียนการสอน เพื่อตัดสินคุณภาพของหลักสูตร ในแง่ความเหมาะสมและการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้

3. รูปแบบการวิเคราะห์หลักสูตรในสหรัฐอเมริกาคือเป็นอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ เครื่องมือที่ ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรและเกณฑ์สำหรับการประเมินผล

สำหรับการวิจัยนี้ ประกอบด้วยรูปแบบที่มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ภูมิหลัง โดยทั่วไป หลักสูตร จุดประสงค์ เนื้อหาและมโนทัศน์ วิธีการสอนและกลวิธีการสอน การวัดผลประเมินผล และผลจากการใช้รูปแบบวิเคราะห์หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับ 7 นี้แสดงให้เห็นว่า เป็นไปได้ที่จะนำเอารูปแบบนี้ไปใช้วิเคราะห์หลักสูตรสังคมศึกษาในประเทศ ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวไม่เพียงแต่จะให้ข้อมูลที่เห็นประโยชน์ เกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร แต่ยังใช้ความเข้าใจว่าทำไมและ

แพทริเซีย แอนน์ แกกนอน (Patricial Anne Gagnon 1980: 2051 - A)

ได้วิจัยเรื่อง "The Design of Grade 9-12 Social Studies Curriculum

Based on Needs of Adolescents " วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อออกแบบหลักสูตรสังคมศึกษาสำหรับเกรด 9-12 ตามทฤษฎีความต้องการของวัยรุ่น ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนหลักปรัชญาความคิดของ เอ็ดวิน เฟนตัน (Edwin Fenton) โดแนล โอลิเวอร์ (Donal Oliver) และคนอื่นๆ การออกแบบการศึกษาในวัตถุประสงค์ที่จอตตอบคำถามว่า ทำไมสังคมศึกษาจึงไม่น่าสนใจและจ้องการหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ด้านต่าง ๆ มีคุณค่า ที่มีทักษะ เป็นผู้ที่มีจะทำประโยชน์แก่ ชุมชนเพิ่มพูนคุณค่าให้กับชีวิตมนุษย์การดำเนินการวิจัยทำโดยกลุ่มนักสังคมศาสตร์มาร่วมประชุมพบปะกัน ผลัดเปลี่ยนอยู่เรื่อย ๆ ถึง 2 ปี ใ่อภิปรายเกี่ยวกับปัญหา หลักการ เพื่อพัฒนาหลักสูตร มีการชี้แนะให้เห็นถึงความต้องการรูปแบบโปรแกรม ซึ่งตั้งขึ้นอยู่กับนักเรียนเป็นหลัก ขอบข่ายเนื้อหาวิชาของสังคมศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นมานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จิตวิทยาและสังคมวิทยา วิชาเหล่านี้จะถูกใช้ เป็นแหล่งวิชาสำหรับถือเป็นมโนทัศน์หลักเพื่อการหยั่งเสียง และการใช้วิธีการสืบสวน ซึ่งสามารถจะเพิ่มพูนความเข้าใจอันดีของตัวผู้เรียนในเรื่องเกี่ยวกับสภาพสังคมในอดีต ปัจจุบัน และวัฒนธรรม การศึกษาครั้งนี้ได้รายชื่อของมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเจตคติและเป้าหมายด้วยการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีสิ่งที่บกพร่องอยู่ในหลักสูตรระดับเกรด 9-12 ผลจากการวิจัยได้ เสนอให้จัดทำหลักสูตร เพื่อแก้ไขสิ่งบกพร่องดังต่อไปนี้

1. การปรับปรุงเนื้อหา วิธีการ และอุปกรณ์เพื่อให้บรรลุผลตามความต้องการของผู้เรียนระดับต่าง ๆ ตามความสามารถของผู้เรียน
2. ให้มีโครงสร้างและพื้นฐานที่จำเป็นแก่นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนมีทักษะการคิด การเขียน ที่จำเป็นสำหรับการศึกษาของพลเมืองของชาติ

ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์โลก ในโรงเรียนรัฐบาลในมลรัฐฟลอริดา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเรียนแบบจำแนกประเภท (Checklist of Catalogories) ผลการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า แม้ว่าเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องประชากรจะมีอยู่ในหนังสือเรียนทุกเล่มก็ตาม แต่โดยทั่วไปแล้วมิได้มีการจัดเนื้อหาไว้อย่างเป็นระบบในลักษณะที่จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องความเคลื่อนไหวด้านประชากร ข้อมูลพื้นฐานทางด้านประชากรของโลกและในภูมิภาคบางแห่งของโลก แต่จะมีลักษณะที่กระจัดกระจายกันตามหนังสือเรียนส่วนมาก มโนทัศน์ทางด้านประชากรศึกษาที่สำคัญๆ มีการใช้หรืออธิบายกันน้อยหนังสือเรียนต่าง ๆ ให้เนื้อหาบ่อยหรือเกือบไม่มีเนื้อหาบ่อย หรือเกือบไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประชากรเลย เช่น เรื่องของประชากรที่อยู่ในชนบท โครงสร้างเรื่องอายุและเพศ นโยบายทางด้านสาธารณสุขและประชากรวิธีการแก้ปัญหาด้านประชากรมีพบบ่อยภายใต้หัวข้อเรื่องต่าง ๆ และตามปกติแล้วจะพบอยู่ในแบบ ที่เป็นการขรรณาความ และแสดงข้อเท็จจริงมากกว่าข้อสรุป กฎเกณฑ์และสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวด้านประชากรมักไม่ค่อยชัดเจนแจ่มแจ้ง การโยงเนื้อหาทางด้านประชากรให้เข้ากับชีวิตของนักเรียนมักจะปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดเจนน้อย นอกจากนั้นนักเรียนยังมิได้รับกระส่งเสริมให้มีบทบาทในการแสดงออกและการค้นหาวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับประชากร

เวนดี เวสเตอร์ (Wendy Wedster Brandon 1984 : 2859 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Nature and Use of Textbooks : A study in Critical Theory" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาวะการณ์ที่ไม่เป็นจริงและการใช้อำนาจบังคับที่ไม่จำเป็นซึ่งมีอยู่ในหนังสือเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ในการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนวิชาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้การตีความทฤษฎีแห่งการวิจารณ์และการวิจารณ์ตามความเชื่อ ทศนคติ และความต้องการของปัจเจกบุคคล เพื่ออธิบายว่าทำไมจึงมีความเชื่อเช่นนั้นเกิดขึ้น ความเชื่อดังกล่าวมีพัฒนาการมาเช่นไร และทำไมความเชื่อเหล่านั้นจึงก่อให้เกิดปัญหาร้ายแรง จากการที่ผู้วิจัยค้นพบความรู้สึกด้านลบในชั้นเรียน วิชาประวัติศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยได้นำเอาความรู้ ความเข้าใจ และทฤษฎีว่าด้วยอุดมคติ (Theory of Ideology) มาใช้เพื่อเสริมความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) และความรับผิดชอบ (Autonomy) ในการกล่าวถึงเนื้อหาในวิชาประวัติศาสตร์แห่งการวิจารณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ในการบรรยายเกี่ยวกับชั้นเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร และเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของนักเรียนในชั้น การวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงจากสภาพปัจจุบันของชั้นเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรจนถึงสภาพขั้นสุดท้าย ความจำเป็นที่ต้องเกิดขึ้นตามสภาวะการณ์อันไม่เป็นที่ยอมรับได้สะท้อนให้เห็น เหตุการณ์เหล่านี้ วัตถุประสงค์หรือความจำเป็นไป

3. ต้องการให้นักเรียนเกรด 9 เรียนวิชาเบื้องต้นทางสังคมศาสตร์ เพื่อให้มีพื้นฐานที่ดีเกี่ยวกับมโนทัศน์และกระบวนการทางสังคมศาสตร์ ความรู้กว้าง ๆ ในวิชาพื้นฐานนี้จะนำไปสู่ความเข้าใจในวิชาอื่น ๆ ที่เขาเลือกเรียนต่อไป

ไซลาส เร็กซ์ มอร์โรว์ (Silas Rex Morrow : 3020 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Development of a Curriculum Guide for Afro - Asian History in Secondary Social Studies Education " โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ เพื่อแนะแนวทางการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนประวัติศาสตร์โลกให้แก่ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา การวิจัยได้บ่งถึงวัตถุประสงค์ที่เสนอการเรียนรู้อันด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และการพัฒนาทางด้านทักษะ การวิจัยได้เสนอบทบรรยายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอารยธรรมของทวีปแอฟริกาและเอเชีย พร้อมด้วยกิจกรรมของนักเรียน การอธิบายคำศัพท์เฉพาะและการอ้างอิงของหนังสือแบบเรียน กิจกรรมต่าง ๆ ได้รวบรวมจากวัสดุอ้างอิงที่เลือกสรรแล้ว เพื่อส่งเสริมระดับความคิดที่สูงขึ้น ขณะที่เสนอกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจเพื่อพัฒนาความสนใจของนักเรียน การวิจัยนี้ได้เสนอโอกาสแก่นักการศึกษาในการวางแผนแนวทางของความคิดเกี่ยวกับโลกที่สมดุลมากขึ้นในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา ดังนั้นเพื่อความเข้าใจประเทศ ๆ ทั่วโลกดีขึ้น คนหนุ่มสาวชาวอเมริกาต้องเรียนรู้และแสวงหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ประกอบเป็นสังคมโลก

2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือสังคมศึกษา

กิตา ซูชิลลา วูชิงซ์ (Gita Sushila Wuesinche 1979 : 4881 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Treatemnt of Population Concepts in Social Studies and Biology Secondary School Textbooks in Florida: A Content Analysis and Survey of Teachers " วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาปริมาณและคุณภาพของเนื้อหาเรื่องประชากรในหนังสือแบบเรียนมัธยมศึกษา ในรัฐฟลอริดา และเพื่อค้นหาถึงขอบเขตของเนื้อหาที่ครูนำไปใช้สอนในชั้นเรียนหนังสือแบบเรียนที่นำมาวิเคราะห์มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศสหรัฐอเมริกา ชีววิทยา สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์โลก ระดับเกรด 7-12 การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนสำหรับการวิเคราะห์กระทำโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ โดยพิจารณาว่าหนังสือเหล่านี้ได้ให้แบบเรียนอย่างแพร่หลายและมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องประชากรมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา ชีววิทยา สังคมศึกษาทั่วไป

ได้ตามทฤษฎีของการเปลี่ยนแปลงจากสภาพปัจจุบันจนถึงขั้นสุดท้าย เป็นที่เชื่อว่าสามารถเป็นไปได้ โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสถาบันเฉพาะแห่ง การยอมรับทฤษฎีแห่งการวิจารณ์ได้รับการยืนยันว่าอย่างชัดเจนจากการตีความและการวิจารณ์ดังกล่าวว่า ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า สอดคล้องที่เกิดขึ้นได้ถูกสร้างขึ้น เพื่อเสริมแรงรับของอำนาจ ตลอดจนความรู้ความเข้าใจ โดยการมองวัฒนธรรมในด้านบวก ซึ่งหนังสือเรียนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความคิดที่เด่นชัด และ ความสนใจของคนในสังคมและสถาบันนั้น ๆ คำพูดที่แสดงความคิดเห็น ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นห้องเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร เพื่อสร้างความเป็นไปได้ของการเป็นตัวของตัวเอง และการรับผิดชอบ แต่อย่างไรก็ตามเกณฑ์การยอมรับของทฤษฎีการวิเคราะห์ได้ถูกตัดสินให้เป็นข้อจำกัดหลัก (Major Limitation) ของการวิจัย โดยการนำทฤษฎีดังกล่าวมาใช้กับการศึกษา

อัปสร มีสิงห์ (Apsorn Meesing 1986 : 2990 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Analysis of Social Reproduction in Selected Elementary Social Studies Textbooks " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ระดับเกรด 4-6) ซึ่งใช้กันเป็นที่แพร่หลายในแง่ที่ว่า หนังสือเรียนเหล่านี้มีส่วนช่วยในด้านการผลิตซ้ำ เกี่ยวกับความไม่เสมอภาคกันในสังคม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยหลักทฤษฎีการผลิตซ้ำ กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ หนังสือเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 10 คน และได้รับการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญทางทฤษฎีการผลิตซ้ำจำนวน 3 คน และได้รับการตรวจสอบความเที่ยงจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ด้านบริบทและคุณภาพเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ มีการละเลยปัญหาเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคทางสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องชนชั้น เกิดปัญหาสังคมและมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ขึ้นในสังคม มีการย่ำเรื่องความมั่นคงของระบบการเมืองในสหรัฐอเมริกา และเกิดการละเลยปัญหาทางการเมือง หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษามีความแตกต่างกันในเรื่องการเน้น เกี่ยวกับค่านิยมของชนชั้นกลางหรือชนชั้นผู้ใช้แรงงาน บทเรียนของหนังสือเรียน 2 บท ได้เสนอเรื่องค่านิยมของชนชั้นกลาง เช่น การปกครองตนเองส่วนบทเรียนอีก 3 บท มิได้ให้ความกระจ่างในเรื่องสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของชนชั้นกลาง และผู้ใช้แรงงาน ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีส่วนเสริมสร้างการผลิตซ้ำและความไม่เสมอภาคทางสังคม

สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเชิงวิเคราะห์ เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาเพื่ออาชีพในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาเพื่ออาชีพ งานวิจัยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม สถิติปัญญาและความสนใจทางอาชีพของนักเรียน ผลการวิจัยสรุปว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสนใจในอาชีพที่แตกต่างกันและมีบุคลิกภาพแตกต่างกันนักเรียนชายมีความสนใจในอาชีพ งานวิทยาศาสตร์มากที่สุด ส่วนนักเรียนหญิงมีความสนใจในอาชีพงานนอกสำนักงานมากที่สุด นักเรียนที่เลือกแผนการเรียนวิชาสามัญมีความสนใจระดับสูงในอาชีพวิทยาศาสตร์ ส่วนนักเรียนที่เลือกแผนการเรียนวิชาชีพมีความสนใจระดับสูงในอาชีพวรรณกรรม ผู้ปกครองของนักเรียนที่เลือกแผนการเรียนวิชาสามัญและวิชาชีพมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแผนการเรียนของนักเรียนนอกจากนี้งานวิจัยจะเน้นถึงเรื่องเกี่ยวกับการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพของนักเรียนกับการวิเคราะห์คุณลักษณะที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสังคมศึกษา ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวโน้มของหลักสูตรสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งจะเป็นแบบบูรณาการโดยจะใช้วิชาหนึ่งในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา เป็นแกนและจัดเนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์มาผสมผสานกัน การเรียนการสอนจะมุ่งเน้นให้นักเรียนฝึกการวิเคราะห์ วิจาร์ณ สังเคราะห์ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลการคาดคะเนสังคมอนาคต พร้อมทั้งเน้นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส่วนแนวโน้มของหลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จะเป็นการจัดหลักสูตรเพื่อแก้ปัญหาคนว่างงาน เป็นการศึกษาที่เตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จออกไปเผชิญกับสังคมอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลง เนื้อหาวิชาเศรษฐศาสตร์จะเป็นวิชาที่มีบทบาทและมีความสำคัญมากกว่าวิชาอื่น ๆ นอกจากนี้เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูมีความคิดเห็นว่า หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีความเหมาะสมในระดับปานกลางถึงมากในเรื่องจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา เกี่ยวกับคุณภาพของหนังสือเรียนและคู่มือวิชาสังคมศึกษาของกรมวิชาการส่วนใหญ่ดีพอสมควรจะต้องปรับปรุงคือเรื่องภาพประกอบ

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนสังคมศึกษา จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์และการประเมินแบบเรียน การวิเคราะห์คุณภาพในด้านการส่งเสริมความรักชาติ การวิเคราะห์เนื้อหาในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี และการวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา

งานวิจัยต่างประเทศ ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาเพื่ออาชีพจะเป็นเรื่องการศึกษาทัศนคติของครูต่อการสอดแทรกการศึกษาเพื่ออาชีพเข้าไปในหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา การทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาเพื่ออาชีพ การวิเคราะห์ข้อมูลด้านอาชีพที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ผลการวิจัยสรุปว่า การศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับทัศนคติของครูที่ส่งเสริมและเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการของการศึกษาเพื่ออาชีพ ในเรื่องของการทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาเพื่ออาชีพปรากฏว่า จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนว่ามีความเข้าใจความคิดรวบยอดของการศึกษาเพียงใด รวมทั้งจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรง ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลด้านอาชีพปรากฏในหนังสือเรียนสังคมศึกษา ระดับประถมศึกษาของประเทศบราซิล จากการวิจัยพบว่า การกระจัดกระจายของความรู้เกี่ยวกับอาชีพในหนังสือสังคมศึกษาชี้ให้เห็นถึงการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ เนื้อหาในหนังสือทุกเล่มจะเน้นอาชีพกรรมกร

งานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา เป็นเรื่องเกี่ยวกับการประเมินสถานภาพของการศึกษาวิชาสังคมศึกษา การเสนอรูปแบบของการวิเคราะห์หลักสูตรสังคมศึกษา เพื่อการปรับปรุงการออกแบบหลักสูตรสังคมศึกษาตามทฤษฎีความต้องการของวัยรุ่น ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การประเมินสถานภาพของการศึกษาวิชาสังคมศึกษานั้น หนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษามีได้เสนอรูปแบบที่ส่งเสริมวิธีการสอนไม่ว่าจะเป็นวิธีการสอนแบบสืบสอบหรือการสอนแบบแก้ปัญหา หัวข้อในหนังสือเรียนครอบคลุมหลักการทางสังคมศาสตร์ ครูส่วนใหญ่เข้าใจเรื่องความจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงหลักสูตรวิชาสังคม ส่วนการเสนอรูปแบบของการวิเคราะห์หลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อการปรับปรุงนั้น แสดงให้เห็นว่าเป็นไปได้ที่จะนำรูปแบบนี้ไปใช้วิเคราะห์หลักสูตรในประเทศ ซึ่งการวิเคราะห์ไม่เพียงแต่จะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตรเท่านั้น แต่ยังใช้ความเข้าใจว่าหลักสูตรควรได้รับการปรับปรุงอย่างไรด้วย ในเรื่องเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรสังคมตามทฤษฎีความต้องการของวัยรุ่น ผลการวิจัยเสนอให้ปรับปรุงเนื้อหา วิธีการ และอุปกรณ์เพื่อให้บรรลุความต้องการของผู้เรียน

ให้มีโครงสร้างและพื้นฐานที่จำเป็นแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีทักษะทางการคิด การเขียน
ที่จำเป็น

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนสังคมศึกษา เป็น เรื่อง เกี่ยวกับการศึกษาปริมาณและคุณภาพของ เนื้อหาประชากรในหนังสือเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลการวิเคราะห์พบว่า แม้จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับ เรื่องประชากรแต่โดยทั่วไปไม่ได้มีการจัด เนื้อหาอย่างเป็นระบบ นอก
จากนี้ เป็น เรื่องการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาของหนังสือเรียนสังคมศึกษา ระดับเกรด 4-6 ซึ่งใช้กัน
อย่างแพร่หลายในแง่ที่ว่า หนังสือเรียน เหล่านี้มีส่วนในการผลิต ซึ่งผลการวิจัยปรากฏว่า หนังสือเรียน
มีความแตกต่างกันในเรื่องการเน้น เกี่ยวกับค่านิยมของชนชั้นกลางหรือชนชั้นผู้ใช้แรงงาน